

Ujabb névsorok
munkaszolgálatos
hadifoglyokról

ROS HASÓNÓ
5708

UJ ÉLET

A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

III. ÉVFOLYAM 37. SZÁM

MEGJELENIK
MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN

1947 SZEPTEMBER 11.
5707 Elml 27

UJ ESZTENDŐ – UJ ÉLET

Írta: STÖCKLER LAJOS

A zsidó időszámítás 5708. esztendejének küszöbén, a magyar zsidóság lábbadozó szakának elején, érdemes az elmúlt és szabadságban eltöltött majdnem három esztendőre visszatekinteni. Mielőtt az 5707. esztendőből búcsúzunk, peregjen le szemünk előtt mindaz, amit meg- és átéltünk.

Az életet jelentő felszabaduláskor, mint a látását hirtelen visszanyerő a napfénytől, úgy éreztük mi magunkat, a szabadság boldog érzésétől elkábulva. Lassan ébredtünk tudatára, hogy emberszámba veendő emberek vagyunk és csak fokozatosan értettük meg, nincsenek korlátok, megbélyegző rendeletek és felengett fővel is járhatunk. Megértettük a szabadság igazi értelmét. A magyar zsidóság megtanulta a szabadságot megbecsülni és ennél sokkal többet, ha kell, azt meg is védeni.

Nem véletlen, hogy a magyar zsidóság új életének kezdetén ez érzéstől telítve, a történelem példa nélkül álló tragédiája után, nekilátott a szabadság birtokában, otthonát, az országot újjáépíteni. Nekifogott lerombolt intézményeit újjáteremteni.

Ezalatt az egyedülálló iramu munkánál, ami talán jó volt agyongyötört lelkünk, mérhetetlen gyászunk narkotizálására, megszületett a magyar zsidóság eddig ismeretlen közössége. Ez a közösség talán önvédelemből, a multat megisméltetni nemengedniakarából fakadt, talán a közös szenvedés, gyász érlelte, de megteremtődött és zsidó érzésében telítetten, az európai zsidó közösségek példaképeként állítható oda. Ha önvédelemből jött létre, úgy az könnyen érthető a tapasztaltak után. Mert tapasztaltunk sokat. A velünk együtt felszabadult ország romjából ugyancsak a korábban elnyomottak megfeszített, verejtékes munkájával épült újjá. Ők is tudják már, mit jelent a szabadság, ők is el-tökélték azt mindenáron megtartani. Rájöttünk, hogy ebben az országban sem örül mindenki velünk. Vannak sokan, akik akkor örvendének, ha újra lennének elnyomottak. A magyar zsidó közösség e felismerése összefogásra vezetett mindazokkal, akikről tudja, hogy közös sors várna rájuk a szabadság elvesztésével. Ők sem akarnak újból elnyomottak

lenni. Ezért akartunk az első perctől velük együtt munkálkodni, a szabad emberek országát megerősíteni. Közös ellenségeink vannak.

Ráeszméltunk, hogy a szabadságunkkal még nem szerezte vissza biztonságunkat is. Még sokáig kell résen lennünk. A szenvedés meglantott bennünket a javak helyes értékelésére és a fogadkozás „csak a pusztá életet még egyszer”, nemcsak a halál küszöbén elhangzott üres szó, mert a magyar zsidóság tulnyomó többségét nem az aranykorja, hanem a szabadsága, a biztonságos élet érdekli. Ezért vagyunk mi fenntartás nélkül hívei a demokráciának és talán ezért nem értik meg sokan a mi megújított magatartásunkat. Mindazok, akik velünk szembenállnak, nem ismerik az üldöztetést, a rabságot, a gázkamrákat. Mert ha mindent úgy ismernek, ahogyan mi átéltük, akkor százszor meggondolnák, mielőtt ennek az országnak demokráciáját becsülnék. Segíteni, támogatni igyekezzenek azokat, akik az itteni adottságok ismeretében, a szabad, egyenlő emberek országát építik.

Az elmúlt három esztendő alatt a magyar zsidóság új élete nem volt könnyű, de megedződött közösségünk. A helyes irányban haladt. Ápolja tradícióit, éli vallásos életét, önérzetében megerősödött. Valljuk, hogy ősünk földjén a zsidóságnak szabad államot akarunk. Mindent nyíltan, zavartalanul tehetjük. Vannak sérelmeink, mértéktartó követeléseink és ezekért küzdünk. De ez a küzdelemünk alkalmazkodik a lehetőségekhez és eközben sohasem feledjük, hogy mindennek felett a szabadság a biztonságos élet.

Búcsúzunk az Ö-esztendő-től és reménnyel teli látjuk, a magyar zsidóság életének konszolidációs jeleit. Ez a zsidó közösség élni akarásának számtalan jelét adta és ezért várjuk bizakodva a zsidó közösség és vele együtt az ország, az egész emberiség nyugalma jelentő békés fejlődés korszakát. Várjuk, hogy ez az 5708. esztendő meg hozza a szilárd békével a félelem nélküli életet, Erec Jisrádelben pedig a világon szétszórt zsidóság megnyugvására is a szabad zsidó államot.

Ára 1 forint

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

Megrázó komorságu gyászünnepe a rákoskeresztúri temetőben

A Pesti Chevra Kadisa vezetősége felismerve azt a lelki fájdalmat, amelyet tízezrek és tízezrek éreznek a főünnep előtt, amikor mártírjaikra és elvesztett kedveseikre gondolva, nem kereshetik fel az elhunytak sírjait, gyászünnepeket rendezett a rákoskeresztúri temetőben. Százszemélyi fővárosi mártírnak nincsen sírja, emléküket a szívek kegyelele őrzi, de emlékmű még nem hirdeti emlékeztetőket. Ezért a Pesti Chevra Kadisa korábbi elhalálozásának megfelelően a gyászünnepeken, Szőlőhöz első napján helyezte el a mártírok emlékére létesítendő monumentális emlékmű alapkövét és egyben gondoskodott arról, hogy millió emlékünnepeken tízezrek róhassák le kegyelemléket.

Kora reggeltől külön villamosok száza, további autók és autóbuszok szállították a rákoskeresztúri temetőbe azt az óriási tömeget, amely a kegyeleti ünnepségen részt vett. Az érkezőket a Munkaszolgálatosok Országos Antifasiszta Szövetségének formaruhás rendezőbizottsága fogadta és gondoskodott arról, hogy az óriási tömeg példás rendben sorakozzék fel az ünnepség színhelye körül. Virágoszó vette körül a mártíremlékmű alapkövét, amelynél a gyászünnepe első része végbement.

Pontosan 10 órakor mélyszécsen csendben vonult fel a gyászkar, utánuk a pesti kántorok, majd a Pesti Rabbiság tagjai, akiket a zsidóság országos vezetői, a Pesti Izraelita Hitközség vezetősége és a Pesti Chevra Kadisa elnökségével élen a Chevra előjárósága és tagjai követtek. Amikor a csendes menet az ünnepség helyére érkezett, az énekkar ajkán felhangzott a „Ha te Isten” kezdetű gyászdal, majd „Abrahámsohn Manó” főkantor szivhemarkoló gyászéneke következett.

Dr. Katona József pesti rabbi beszédében azok felé az érzések felé tartott tükröt, amelyek az egybegyűltek lelkében éltek a bünháti Szőlőhöz napjainak első reggelén, amikor ősi szokás szerint kíváncsi kíváncsival a temetőkerület felkeresték.

— A mártírok vértanúsága mellett felsorakoznak az ő tanúk, — mondotta, — a kétkedés és az ellenérzés szellemének ők felelnek itten. Jön a vér, amely kihullott százazrek szívéből, itt a fagy, amely a halál árnyékában állt, és amely megdermesztette őket, a láz, amely kiégett a testüket, a tüzhő, amely megégettette őket és a féltelen, amely bennük dermedezett és amely aggodásunkban élettük össze-kapcsolt bennünket velük.

Mind-mind az ő tanúk, hogy lelküket adták Isten dicsőségére és életüket áldozták a zsidóságért. Az ő vértanúságuk tanúi itt állnak mellettünk, amikor bünbánó alázattal emlékezünk.

A gyászbeszéd felszólítására a Chevra előjáróságának tagjai elhelyezték az alapkövet az emlékmű alapítási okmányát, majd „Abrahámsohn Manó” főkantor: „Jauchné vóté chaumer” kezdetű gyászéneke után dr. Katona József rabbi befejezve gyászbeszédét, imával fordult az Egke Urához és fohászodott, hogy az Örökkévaló engedje megvalósuláshoz azokat a törekvéseket, amelyek a mártírok emlékének emlékére irányulnak.

Ezután a gyászkar, a kántorok testülete és a rabbiság égő gyertyával kezében felsorakozott és a zokogó sokaság sorfala között követve a Chevra Kadisa vezetőségétől, elindult a mártírok parcellájára felé, hogy kegyeleti felvonulással áldozzon a megdicsőültek emlékére. „Abrahámsohn Manó” főkantor „Odum ónus ófor jüszandau” kezdetű megrázó imát énekelt el a kőmenet alatt, amely előzéken a munkaszolgálatos hősök tömegsírjándál állott meg. Rt Löwy Károly, a Rumabach Sebestyén-utcai templom főkantorának gyászéneke után dr. Bernát Miklós, a Bosnyák-téri templom rabbija

mondott kaddis-imát. A körmenet továbbvonult és a fővárosi zsidóság vértanúinak sírdombjait elől Tennenbaum Viktor, a Páva-utcai templom főkántora énekelt és dr. Rosenblum Manó, a Páva-utcai templom rabbija mondott kaddis. Ezután Szencs Hanna mártír angol főhadnagy sírjához vonult a gyászmenet, ahol Fenákel Miklós, a Csáky-utcai templom kántora énekelt és dr. Berkovics József, a Csáky-utcai templom rabbija mondta el kaddis-imáját.

Az El melle ráebámim megindító imája után a megdicsőült nagy rabbik sírjaihoz vonultak, ahol „Schürmacher” Zoltán, Bethken-téri kántor gyászéneke után dr. Salgó László, a Nagyfuvaros-utcai templom rabbija mondott kaddis-imát.

A körmenet után a munkaszolgálatosok küldöttsége felvonult az első világháború hőseinek emlékművéhez, ahol Földián László temetői kántor gyászéneke után dr. Teichmann Jakab temetői rabbi mondott gyászimát.

A hatalmas tömeg mélyszécsen megrendüléssel vett részt a kegyeleti gyászünnepeken, amely a jelenlévő tízezrek lelkében mély nyomokat hagyott és hatásában alkalmas volt arra, hogy a szőlőhöz bünbánat hangulatában a mártírok emlékeztetel szavazja és hőzelebb vigye a lelkeket Istenhez.

A Nagyfuvaros-utcai templom jubileuma

A Pesti Izraelita Hitközség előjárósága és a VIII. kerületi templomkörzet vezetősége szeptember 7-én istentisztelet keretében ünnepelte Nagyfuvaros-utcai templomának negyedszázados jubileumát.

Az ünnepségre érkező vendögeket, köztük Stöckler Lajost, a Pesti Izraelita Hitközség elnökét, dr. Geyer Albertet a Zsidó Világkongresszus elnökét, Domonkos Miksa ügyvezetőt, valamint Lakatos Imre előjártót, a VIII. kerületi előjáróság vezetőjét, dr. Vass Lipót körzeti elnököt fogadta. A templom előzetesneként falán elhelyezett emléktábla előtt, melyen a templom építójének nevét örökítették meg, dr. Vass Lipót emlékeztet meg kegyeleti szavakkal a templom építőit, akikre mindig hálattal szívvel fog gondolni a VIII. kerület zsidósága. dr. Vass Lipót beszéde után Stöckler Lajos elnök a Pesti Izr. Hitközség előjárósága, Lakatos Imre előjáró pedig a VIII. kerületi előjáróság nevében üdvözölték a jubileumi templom vezetőségét.

Az üdvözlő beszédek elhangzása után a vendögek levonultak a virágokkal feldisznített templomba, melyet zsúfolásig megtöltöttek a VIII. kerületi hívek. Az istentisztelet a Rumbach- és Nagyfuvaros-utcai templomok egyesített énekkarának, melyet Révész Sándor vezényelt „Má tarró” és „Szeu seorim” című zsoltárával kezdődött. Majd Spitzner Jakab főkántor éneke után dr. Salgó László körzeti rabbi tartott nagyhatású emlékbeszédet. Megemlékezett a templomépítőkéről, majd felvázolta a templom jóvendő feladatait és kifejezte azt a reményét, hogy a templom maradjon mindig a körzeti zsidóságának központja. A beszéd ható mély benyomást tett a hallgatóságra, mely ezután mély áhitatba merülve mondta el az esti imát.

KI LÁTTA PIETE REZSÓT (Rudolfot) százelelt Orsován, 1899 szeptember 25-én. Magyar állampolgár, beszél németül, magyarul, bolgárul, szerbül. 1944 novemberben Wihdors pansióból Hegyeshalom felé hurcolták. 1945 március 26-ig Kőszegen volt a téglagyárban. Felvilágosításokat kérek /Szóbeli Erő nevére Pannónia-u. 68. IV. em. 2.

KERESSEM férjemet, KEMÉNY ISTVÁN gépészmérnök, rádiómérnököt. Szül. Ungvár, 1901-ben. Anyja neve: Balkányi Olga. 1944 június végén Auschwitza deportálták, ahonnan 1944 okt. 10-e körül állítólag Lipcsébe vittek rádiómérnök transzporttal. Szíves értesítést kér. Kemény Istváné, Budapest, V. Légrády Károly-utca 43. II. 1.

3 órán belül IGAZOLVÁNYKÉP 2 db 10 Ft. Foto Párisi Nagy Aruház

Goldmann étterem

orth. káser

Kazinczy-u. 57. — Telefon: 426-656

az összes ünnepekre előfizetéseket elfogadunk.

ENGLÄNDER SÜTÖDE

Orth. rabbiság felügyelete alatt.

Kétszersült, pék- és cukrászsütemények

Alkalmi rendeléseket vállalunk. VIII., Karácsonyi S.-u. 1. (Teleki-tér sarok.) Telefon: 335-757. Fiók a régi helyen Népszínház-u. 22.

Ékszerek, órák, ezüstárak

KENDE SÁNDOR órák, ékszerész VI., Teréz-körút 48. (Nyugatiánál) ★ Vétel, eladás, javítás!

Őszi ünnepeink közelednek, ruháit már most tisztítsa

Balog György kelmefestő-vegytisztító

VI., Andrássy-út 33. Nagymező-u. oldal — Tel.: 22-11-29

Elsőrendű száraz vegytisztítás

A jó győzelme legyen - 5708!

Irtta: dr. KATONA JÓZSEF pesti rabbi

A szenvedés a rossz győzelme. Életünk minden tragédiája — a gonosz diadala. A sors haragja akkor tombol felettünk, ha a lét démoni erői elszabadulnak és kegyetlen táncukkal vérünkben gázolnak és könyeinket taposnak.

A boldogság Isten ajándéka — a jó győzelme. Az öröm az ember életének üdve — a lét célja: vágyak teljesedése, álmok megvalósulása. A boldogság öröme szent összhang, amelyért élünk, amelyért érdemes élnünk és amely nélkül nem is élhetnénk.

Mégis mennyit szenvedtünk: mily végtelen lehet a fájdalom, a bánat, a keserűség és gyötrelme utja. Ha visszatekintünk mindarra, amit megjártunk, elszorul a szívünk és újra sajdul bennünk a szenvedések minden borzalma... Ne nézzünk vissza! Ne a múltba merüljünk, hanem csakis előre tekintünk. Felejtani úgy sem tudunk, — nem is lehet, nem is szabad. A mult kinzó víziói jövődönk látását úgy is zavarják. Hát keressük azt, ami jó lehet a jövőben és engedjük diadalmaskodni életünkön a jónak mámorító szépségét, hatalmát. A jobb jövő akarata homályosítsa el előttünk és szüntesse meg a mult vissza-kísértő látomásait.

Amosz, a tekóai pásztor így profétált napjaink számára is: *Dirsu tauv vóal-ró — lómáán tichju* — „keressétek a jót és ne a rosszat, hogy éljete. Akkor veletek lesz az Örökkévaló, a Seregek Istene!” Ez az ige legyen panacea, amelytől meggyógyulnak a sebzett lelkek. Ennek a prófécának gyógyító szellemét igyuk a lelkünkbe és hullassuk a szívünkbe, hogy elűzze mindazt, ami megmérgezi életünket, amiért szenvedünk.

Ami szenvedésünk miatt a rosszból bennünk él — a félelem; másokban a rossz ellenünk — a gyűlölet. A félelmet meg a gyűlöletet kell legyőznünk a jó csodájával. Minden elesettségünk mélyéből emelkedjünk fel s legyünk az erkölcsi világrend legnemesebb vértetető-

nek hordozói. Az ellenérvés nyilait így védjük ki, a bosszu szellemét semmisítjük meg hitünk acélpajzsán. Az örök zsidó szellemiség vonja ihlető varázsába lelkünk fellobogó tüzével az emberi ellenségeskedés ösztönvilágát és vallási, meg népi eszméink, amelyeknek lángjánál történelmi népek és kultúrák találtak világosságot, lobbantsák uj fénybe az emberiség sötétségbe borult életét.

A zsidó lélek poéziséből fakadtak a legszebb álmok erre a világra, az örökkévaló jónak leghatalmasabb tanításai sarjadtak zsidóságunk évezredes fáján. Mi mindent-mindent elszórtunk az egész földkerekségen s odaajándékoztuk az emberiségnek. Itt állunk kifosztottan és mások mindent elpazaroltak, mindazt, ami nekünk és mindenki számára a legdrágább kincseink voltak a földön. Most a világteremtés ünnepnapján egyetlen programunk lehet csak életünk megjavítására: kezdjük újra az erkölcsi világ megteremtését. A sötétség honát űzze el a jóság eszmei világossága, alkossuk meg újra a szeretet napját, hogy melegébe vonja didergő életünket, hogy az együttérzés, megértés és összefogás életöröme pezsdüljön körülöttünk. Hozzuk vissza régi fényünkben erre a világra a hunyó csillagokat, hogy azok törvényes pályájukon haladva irányítsák az életet az erkölcsi útján a boldogság felé.

... Ketten járnak éjszaka a sötét erdőben: a költő és a favágó. A költő a magasba néz és szemléli az égen a csillagokat — a favágó egyre éles fejszáját szorongatva a sötétségbe kémlel, folyton retteg és harcra készül. Találkoznak az erdő sűrűjében. Megkérdi a költő: Látod-e a csillagokat? —

Látom, feleli a favágó. — Hunyd be a szemedet és most látod-e a csillagokat?, szól újra a költő. — Most, nem látom, felel a favágó. — Látod, én behunyt szemmel is látom a csillagokat, mondja a költő...

A jó győzelmére vágyó-dunk ezen a világon és olyan emberekre várunk, akik a sötétben látják a csillagokat — még akkor is látják, ha látásukat megzavarja az élet. Nézik a csillagokat és nem félnek — látják a csillagokat s azokat nem takarja el előlük a gyűlölet, a harag, bosszu,

ellenérvés és embertelenség szellemé.

Mi zsidók mindig csillaglátók voltunk, vessük ki magunkból a szenvedés emlékeit, a félelem gyötrelmeit, ne engedjük, hogy látásunkat megzavarják a multnak kísértetei. Higgyünk Isten vezérő akaratában, ne tőrjünk újra a rossznak győzelmét, hanem várjuk és segítjük elő a jó diadálát. „A jót keressétek és ne a rosszat, hogy éljete”: akkor veletek lesz az Örökkévaló, a Seregek Istene! Dirsuni vichju — „engem keressétek és élni fogtok”... Ujév napján zeng a sófárkürt szava, hozzád szól Izráel — te megérted szavát: „Boldog a nép, amely megérti a harsonzugást: Örökkévaló, arcod fényében járnak.”

Az Országos Iroda elnökválasztása

Az ország haladó zsidóságát egybefoglaló szervezet, a kongresszusi és statusquo hírköz-ségék központi hatósága, a Magyarországi Izraeliták Országos Irodája intézőbizottságának új szervezetét a kultuszminiszter nemrég állapította meg. Az új intézőbizottság alakuló ülésén elnökévé

Stöckler Lajost,

a Pesti Izraelita Hírköz-ség elnökét választotta meg.

A választás impozáns módon, egyhangú lelkesedéssel történt. A felszólaló intézőbizottsági tagok: Stern Márton, Spatz Nándor, Csengeri Leó, dr. Kálmán Ödön, Fleischmann Elek teljes egyértelműséggel mutattak rá

arra, hogy a választás egyhangúsága kifelé és befelé egyaránt dokumentálja a haladó magyarországi zsidóság teljes egységét, amire a zsidóság mai szomorú helyzetében és a reá váró óriási feladatok mellett oly nagy szükség van.

Stöckler Lajos az egyhangúlag történt megválasztását néhány szóval megköszönve, hilet tett az ország egész egysége mellett. A magyarországi megmaradt ésekély számú zsidóság, egységben összeforrvan, teljes erejével támogatva az Erecért folyó küzdelmet, a Mindenható segítségével ki fogja vinni az országot és az egész világ zsidóságának boldogabb jövődönkét.

Munkát a munkaszolgálatosoknak!

Már többször hangzott el ez a hívásunk. Nemcsak egyéni, legfőbb erkölcsi kötelesség a hazatértek kenyérhez juttatása, de a munkaadó is a munkában megedzett és dolgozni vágyó munkaszolgálatosban a legjobb munkaerő nyeri.

Az új év küszöbén adjunk új életlehetőséget!

Alanti szakmabeliek várnak elhelyezésre:

Tisztviselő (könyvelő, levelező, orosz-német-román nyelvtudás), szabó (uri-női-konfekció), kereskedősegéd (textil, fűszer, bőr, kalapkellék, termény), fogtechnikus, pék, kár-

pilos, bádigos, lakatos, szűcs, üveges, vegyész, órá-ékszerész, gépészmérnök, zenész, nyomdász, textiltechnikus, textilfestő, kertész, soffőr, könyvkötő, bőrvágószabász, bőrdíszműves, kádár, villanyszerelő, pincér, raktárnok, gazdálkodó, mészáros, artista, utazó, ügynök, üzletvezető, asztalos, kovács, ápoló, ápolónő, házfűtő.

Munkaszolgálatosok, figyelem! Alábbi állások betölthetők:

Utazó, műszerész, bádigos és vízvezeték-szerelő, lakatos, üveges, konfekciós szabó, kötőszővmunkás, konfekciós kereskedősegéd, perfekt könyvelő tisztviselő, szállítmányozási tisztviselő, órá, asztalos, nyomdász, kárpitos, fogtechnikus, kétfestő szakmunkás (aki gépen dolgozik), segédmunkás.

Párishá keres gyárigazgató elsőrendű feltételek mellett házfűtő.

Minden munkaalkalmat jelentse a DEGOB információs osztályán, Bethlen-tér 2. I. 36.

Női- és férfiszövet-különlegességek szaküzlete

RÓZSA LÁSZLÓ BUDAPEST,

IV., PETŐFI SÁNDOR-UTCA 16

TELEFONSZÁM: 184-102

Kellemes, boldog ünnepeket kíván k. vevőink

Ünnepek alatt zárva

Glosszák a hétről

ZSIDÓKAT SZERETNE „KINYIRNI” az életfogytiglani kényszermunkára ítélte *Dánffy-Danszky* Mihály felesége.

Dánffy-Danszky a villamoson a következő szavakkal támadt két nőre, aki deportálási élményeiről beszélgett:

— Az ilyenek miatt itélték el a férjemet. Kár, hogy egy is élve visszakerült maguk közül. De eljön még a mi időnk és akkor a férjemmel együtt újból „nyirni” fogjuk magukat!

Dánffy-Danszky né a percben már dűtyiben ül. Rövidesen bíróság előtt felel ki-jelentéseiről!

Nem tudjuk, hogy mennyit kap majd. Az ítélet a bíróság dolga. De azt tudjuk, hogy *Dánffy-Danszky* és az itt is, ott is hangoskodni merészkedő *dánffy-danszky*nek soha többé nem fognak zsidókat „nyirni”!

Bizunk abban, hogy a demokratikus Magyarország fegyveres rendbiztosító közgei garantálni tudják és fogják minden becsületes nem-zsidó és zsidó polgár és munkás zavartalan életét.

„A NOT SZÖVE” címmel közli a *Kossuth Népe* a Nép-bíróságok Országos Tanácsának három ítéletét.

A NOT mind a három esetben alaposan lezáraltatta a háborús bűnösök büntetését.

Perjes Kálmán volt százados kegyetlenül bánt a hozzá beosztott munkaszolgálatosokkal. Első fokon öt évi kényszermunkára ítélték. A NOT úgy találta, hogy két évi börtön is elegendő.

Papp György nyilas párt-szolgálatos első fokon három évi börtönt kapott. A NOT szerint: másfél évi börtönnel is megtorolható bűncselekményei.

Simon János, aki üldözői teket sugott be és első fokon hat évi kényszermunkát kapott, a NOT jóvólából mindössze három évi büntetésben részesült.

Mindezekhez nem kell kommentár!

MELYIK VOLT A „DICSŐ”, a „nagy”, a „bátor”, aki a *fasiszta* terjeszkedés és terjeszkedés idején felgyújtotta a dorositsi kórházat? Melyik *Szentkatolnay* égette el elevenen a dorositsi kórházban

senyvedő zsidó munkaszolgálatosokat?

Most kiderül, mert — akár tetszik, akár nem — minden kiderül! Ha nem ma, akkor holnap! Ha holnap se, hát holnapután!

Az egyik *Szentkatolnay* azt állította, hogy a másik *Szentkatolnay* gyújtogatott. Ezért meg is menekült az akasztófától. Nos, most előkerült a másik *Szentkatolnay*.

Pár hét és a népbíróság eldönti: melyik volt a kettő közül a tömeggyilkos?

SZÁZ ZSIDÓT kísért a Szálasi-uralom idején a Dunapartira a napokban letartóztatott nyilas tömeggyilkos, aki egészen különös módon védekezett első kihallgatása során.

Azt mondta, hogy — szerelemből gyilkolt!

Nyilas barátnője, akit már halálraítéltek, azt követelte tőle, hogy öljön és ő — a nyilas barátnő szerelméért — ölt is!

Ölt tizet, huszat... Ölt ötvenet, hatvanat... Ölt kilencvenet, százat... Még ma is ölne, ha Szálasi vezérkedhetne és nyilas barátnője szabadon grasszálhatna.

Ó, mily idők voltak a nyilas világban! Ó, mily erkölcsök divtak az árpádsávos genosztevők rémuralma idején!

Régen egy szerelmes — ha az így reménytelen volt — felbelátte magát. Vagy: ha féltékenységi düh fogta el, lelőtte imádott kedvesét.

De szerelemből száz zsidót ölni: ez új figura! Ehhez Szálasiék „országjárása” kellett!

Jaj, micsoda mélységekbe zuhant ez az ország!

Csak ma tudjuk, hogy honnan kellett felemelkednünk!

A sírgödörből, amelyet pokol-lelkű gyilkosok ástak!

RUDOLF HESS örültsége, vagy félörültsége körül már sok vita folyt a világsajtóban. Most újabb vita indult *Rudolf Hess* ama kijelentései kapcsán, hogy: „A német koncentrációs táborok SS-őrei a nemzetközi zsidóság szuggesztív befolyása alatt állottak, amikor kegyetlenkedéseiket elkövették, mert a nemzetközi zsidóság így akart propaganda-anyaghoz jutni a Harmadik Birodalom ellen folytatott hadjáratában.”

Jó vicc!

Rudolf Hess azt akarja elhiteitni a világ közvéleményével, hogy a zsidók biztatták fel saját kiirtásukra a koncentrációs táborok SS-legényeit!

(SÓS)

Ujjáépített templom és emlékműavatás Tállyán

Tállya község és kerületének maradék zsidósága szeptember 2-án avatta fel az 1944-ben lerombolt templomát, valamint a munkaszolgálatban és deportációban elpusztított mártírjainak emlékeztetőre szolgáló márvány-táblákat.

A templom hatalmas udvarát zsúfolásig megtöltö, részben gyászoló, részben együltérzését kifejezni óhajtó tömeg előtt *Karvay László* pesti főkantor gyászszólaráival délelőtt 10 órakor kezdődött meg az ünnepély. Utána dr. *Krausz Henrik* kaposvári főrabbi tartotta meg a főbeszédet. Beszédében megrázóan elevenítette fel a zsidóság 1938 óta átszenvedett borzalmait, beszélt a testi fájdalmakat messze felülmúló lelki károkról, melyet a kitörlés a törvényen kívül helyeztettség jelentett. Végül tolmácsolta a kongresszusi árnyalatu zsidóság együltérzését és felavatta az emlékművet Isten nevében való közös ujjáépítő munkára hívta fel a község és környékének társadalmát.

Utána dr. *Teichmann Jakab* pesti rabbi, — kinek szülőinek és testvéreinek neve is az emléktáblán van — mondott gyászbeszédet, melyben beszélt a véres kor előidézőiről és azokról, akik félrefordították fejüket a vérükben tetengőkről.

Ezek után *Züssmann Alfréd* a miskolci, dr. *Szegdi Sándor* a szikszói hitközség, dr. *Berényi Sándor* alispán a megye, a keresztény lelkészek egyházaik, *Tóth István* a NB, *Bukonszky Ferenc* főjegyző a község együltérzését és gyászát tolmácsolták.

A szónokok után a gyászoló közönség bevonult a templomba, hol *Banda Lajos* miskolci főkantor gyásznéke után *Paszternák Sándor* hitközség — aki szintén a község szülője — tartott templomavató beszédet, melyben kifejtette, hogy a régi szent falak, melyekről még nemrég a rombolás, az elmúlás nézett le, ma a remény, a béke szféráig hatoló zenéjéről szólnak.

Végül *Paszternák Simon* hitközségi elnök meghatva köszönetet mondott a megjelenőknek, majd átvette a templomot és az emlékművet.

PASZTERNÁK ALFRÉD

A szobi mártírok emlékkövének ünnepélyes felavatása f. hó 21-én (vasárnap) lesz megtartva a szobi izraelita temetőben.

KI TUD EGRI ÉLENETRŐL a VAC tilkáráról,

ki 1900-ban Egerben született, anyja *Steiner Róza*. 1942 ápr. 26-án a 402. századba (Tápió-síly) vonult be. Utolsó hír 1943 jan. 1. Értéstitést kér *Vivó és Athletikai Club (VAC) VII, Erzsébet-körút 23. I. em.*

Ki tud róla?

Grünmann Sándor

1946 os címe: Moszkva, 232/5, állítólag pár hete, hazatérés közben Máramaroszigeten halva letették. Ki tud róla, Szíves értesítést kérek, *Steiner Lajos, Bethlen-tér 2. alagsor,*

KERESEM

Teszler Zsigmond

muszost. Anyja neve *Glück Regina*. Tábori száma 217/76, 1943-ban Voronyezsán elült, Szíves értesítést kér dr. *Balla Ignác, Nagymező-u. 36.*

RAVENSBRÜCKIEK! Ki tud LOB FERENCNERŐL, szül. Friedmann Erzsébet,

ki 1945 febr. elején a Ravensbrücki láger-kórházba került. Aki bármit tud róla, nagyon kérem, értesítse aggódó édesanyját, *özy. Friedmann Salmonné, V. Mahr Jenő-u. 6. III. em. 1.*

KERESEM

Friedrich Henriket,

anyja: *Herfeld Papi*, szül. 1887. Utóljára *Pilisvörösvárról* irt. Szíves, bármilyen értesítést kér *Friedrich Henriké, Budapest, VII. ker., Csengeri-utca 40. I. 19.*

KI TUD

Wetzler Árpád és Wetzler Béla

stvéreimről. Árpád Oroszországban, a voronyezsi áttörésnél, Béla Borból visszajött Németországban tünt el. *Wetzler László, Akéfa-u. 59. III. 3. Tel.: 428-137.*

KI TUD

Winter Sándor

Tolbucin körút 8. szám alatt (volt Vámbáz körút) festékkereskedőről, akit 1944 nov. 19-én a Jéka-utcahoz fogták el és vitték be a Royai szállóban lévő nyilas házba, onnan állítólag az öbudi téglagyárba. Szíves értesítéseket Tolbucin-körút 8. festékkereskedésbe kérek.

A gyilkosok iskolájától — a munkások iskolájáig

Irta: SÓS ENDRE

I.

Most, amikor némi késedelemmel megkezdődik az új iskolaév és az új tankönyvekkel együtt új tanszellem is költözik az iskolák falai közé, kétszeresen érdekes az a két könyv, amit gyors egymásutánban olvastam végig az utolsó napokban.

Egy francia és egy magyar könyvről van szó: J. Gottfarstein izgalmasan érdekes *L'école du meurtre*-jéről és Ortutay Gyula mélyenszántó két esszéjéről, amely szerényen ezt a címet viseli: *Két előadás*. (Az egyik tanulmányt tudniillik a különböző rendű és rangú pedagógusok zeneakadémiai összejövetelén adta elő, a másikat pedig akadémiai székfoglalónak készítette.)

II.

A *L'école du meurtre* a hitleri Harmadik Birodalom iskolaügyét és iskolapolitikáját ismerteti.

Nem elvont teoretizálással, hanem gyakorlati példák tömegével tárja az olvasók elé, hogy miképp nevelték a német ifjúságot gyilkolásra.

Gyilkolásra a szó szoros értelmében és gyilkolásra szellemi síkon.

A német tanintézetek 1933-tól 1945-ig arra oktatták a német fiukat és lányokat, hogy habozás nélkül teljesítsék a Führer és a Führer nevében parancsoló alvezérek parancsait. Ha ezek azt mondják, hogy gyilkolni kell, akkor gyilkoljanak gondolkodás nélkül.

Szellemi vonalon ugyanez volt a helyzet. A nevelés odairányult, hogy vak engedelmességre és az önállóságtól való teljes elszokásra ösztönözze a diákokat. Az a „tudományos” vezérlés lett úrrá, hogy a rosszabb germán felfedezés, vagy germán elmélet feltétlenül jobb, mint a csakugyan jobb nemgermán eredmény, vagy nézet.

Többnyire horogkeresztesek külön német fizikát és matematikát óhajtottak „kitalálni”, mintha Hitler olyan földöntúli hatalommal rendelkezett volna, amely a természet jelenségeit és az egy-

szerczyet is meg tudja változtatni.

III.

Igen, gyilkosokat neveltek tizenkét éven keresztül a német iskolákban! Embergyilkosokat és tudománygyilkosokat!

S ez a gyilkolós iskolaszellem bizony eljutott Európa más részeibe is, hiszen a különböző országok Hitler-imitátorai és Hitler-rajongói serényen átvették. Gyorsabban, mint a németek kívánták.

A magyar iskolák szellemiségében sem lenne nehéz kimutatni a *L'école du meurtre* némi nyomait...

IV.

Nincs olyan hét, hogy Európa legkülönbözőbb tájain ne történnének olyan gyilkosságok, amelyek háttérben félreismerhetetlenül ott lappang tettestársként — a *Letűnt Korszak*.

A gyilkosok iskoláiban jól tanítottak a professzorok! Sikerült sok gyilkost nevelni! Sikerült megkedveltetni a nővédekkel a gyilkolást! A zsidók után mások megölését is!

V.

Ilyen körülmények között nagy öröm olvasni Ortutay Gyula pedagógiai célkilövéseit.

Ortutay Gyula nem kifejezetten marxista, de alkalmazza a marxizmus, sőt, a sztálinizmus lényeges szempontjait is.

Ideálja: a munkás. „Munkás a földéken, műhelyekben, a kutató laboratóriumokban, az íróasztalnál.”

Azután a következőket írja: „Nevelési rendszerünk alapelvei között nem utolsósorban kell helyet foglalnia a nevelés értelmű jellegének... A magyar ifjúságnak s bizo-

nyára az eljövendő nemzedékeknek is szükségük lesz a ráció fényére és hűvös tisztaságára, a valóság igazi szerkezetének megismerésére, nemcsak matematikai függvényrendszereken és a consecutio temporum et modorum kérdésein keresztül, hanem az élet minden más vonatkozásában is.”

Néhány oldattal hátrább a vallás- és közoktatásügyi miniszter hangoztatja, hogy a tanításban a „gyűlölet” helyett az „alkotó együttműködés”-t kívánja megvalósítani!

Németek és zsidók

(Zárszó egy disputához)

Néhány szóval kiegészíteni szeretném mondanivalóimat, de válaszolni is szeretnék dr. Kovács György soraira.

Óriási a különbség a zsidók és a németek irányában történő általánosítás között. A zsidóságot adta az emberiségnek az egy Isten hitét, a Tízparancsolatot, az Ótestamentumot és annak Örökéletű nemes erkölcsi, humanitárius és egészségügyi, stb. szabályait. A zsidóság alapelve a felebaráti szeretet, a család tisztelése; a zsidóság az élet megbecsülését hirdette mindenkoron. A zsidóságot fenyegető általánosítások az irigységből és a gonoszságból fakadtak.

Ezzel szemben Hitler Németországa meglagadta a Tízparancsolatot, az emberi erkölcs és humanizmus írott és íratlan szabályait és Németország először 1914-ben, másodszor Hitler alatt háborút zúdított az egész világra. Imperialisztikus göggyével és faji gyűlöletével soha nem látott nyomort, szenvedést és halált okozott az emberiség legalább 80%-ának. Kimagasló szellemi nagyságok állítják, hogy a németiség nagyjában ma is a hitleri elveket

és kiirtja az iskolákból a „gyűlölet dalát”-t és a „gyűlölet módszerét”-t.

Minden sorát aláírjuk! AM is huzzuk!

Valóban: kell a ráció! Kell Kell! Annyi vérszagos fajvédelmi mítosz után!

És kell az alkotó együttműködés is, hogy véget vessen a lelkekben a gyűlölet-maradványok rémuralmának!

VI.

A fasizmus politikai legyőzése után szükség van a fasizmus pedagógiai leverésére is!

Hiszen — sajnos! — azt kell látnunk a választások egyes jelenségeiből is, hogy a hitlerizmus kísértetei még mindig mozgolódnak bizonyos rétegek lelki alvilágában!

vallja és nagyon csekély javulási tendenciát mutat. Hogy lehet tehát a zsidó és német általánosítást egy kalap alá venni? Eltől függetlenül teljes tudatában vagyok Goethe és Schiller és a többi nagy német szellemi nagyság időtálló jelentőségének. De most egész másról van szó. Ha Goethe és Schiller soha meg nem születtek volna, ebből semmiféle különös kár nem származott volna, legfeljebb annyi, hogy az emberek erei nem élveznék volna az ő szellemi gyümölcseit, de a világ nagyon szépen forgott volna tovább tengelye körül. Ezzel szemben kénytelen vagyok megismétel-

Ünnepekre

is

1 nap alatt
fest
tisztít
COLOR

Deák Ferenc-utca 4.

(Vigadó épület)

Vörösmarty-tér sarok

Küldőne szolgálat

STERN BÁCSI

ÉTTERME

ORTH. KÖSER a régi helyén (VII., Rumbach Sebestyén-utca 10 szám.)

MEGNYILT

Telefon: 226-748

má, hogy a világ nyolcvanmillió németje az emberiség nagyrészt nyomorba, pusztulásba, vérbe, szerencsétlenségbe, lelki és testi szenvedések megszámlálhatatlan szomorúságába taszította. Azt hiszem, emellett a borzalmak mellett elenyésző jelentőségű Goethe és Schiller irodalmi munkássága.

Nem mondom, majd' egypár évtized múlva, ha sikerülni fog a német népet az emberiség szabályai szerint „emberekké” nevelni, akkor majd a deportált magyar zsidó lány is foglalkozzék újra a német irodalommal és terjessze azt. Egyelőre azonban gyászolja meg halottait és forduljon azon nemzetek irodalma felé, melyek a népetől eltérően a humanizmust szolgálják.

Még egy dologra szeretném a figyelmet felhívni: a türelemnek és megbocsátásnak is vannak határai. Próbálna meg valaki Jugoszláviában, Oroszországban, Csehszlovákiában, Belgiumban, Franciaországban, Olaszországban stb., a nyílvaság előtt akár csak németül beszélni is. Meglátja a következményeket!

En sohasem voltam a bosszuallás híve; de nem is bosszualásról van itt szó, hanem arról, hogy mérsékeljük emberi érzéseinket és próbáljunk megfelelő eszközökkel odahatni, hogy a gonoszság helyett a jószág, az embertelenség helyett a humanizmus jusson uralomra. Ezért kell a németekkel szemben csak kellő fenntartással és tervszerű céltudatossággal érvényesíteni a humanizmus eszközeit.

Dr. POGÁNY ÖDÖN
egyetemi magántanár,
igazgató-főorvos.

Figyelmeztetés.

Nyomatékosan figyelmeztetjük hitvestvéreinket, hogy ne engedjék magukat felelőtlen törekvésektől megfélembre és esetleg kellemetlen ségbe juttatni: csakis a Pesti Izraelita Hitközség engedélyével lehet a főünnepken a hitközség területén istentiszteletet tartani, a hatóságok ezt szigorúan ellenőrzik és minden engedély nélkül rendezett istentiszteletet azonnal feloszlatnak.

A Pesti Izr. Hitközség
Előjárásága.

UTLEVÉLKÉPEK,
fotócopiák azonnal
KIS FOTO STUDIOJA
Erzsébet körút tizenhat.
Telefon: 422-511

Ujévi prédikáció

(Bal-Sém legendáiból)

Irta: Martin Buber

Az év első napja delelőn állt és a levegőt betöltötte a Sófár zengése. Minden utca visszhangzott tőle: sőt, a tanítványok közül nem egy látni is vélte, amint a hangok különös, izzó fénykörökbe vonnak a koraőszi nap szürkéségébe.

A Bal-Sém házában ott ültek a tanítványok az ősrégi, hosszú asztal körül, amely a lábát a földnek feszítette, ma — ugyilátszott — szilárdabban, mint valaha, hogy így dacoljon az idővel. Egyesek kitékintettek a fénykörökbe, mások felnéztek a megfeketedett falakra, mintha azt várták volna, hogy a következő pillanatban eltűnnek és feltárlják a titkok birodalmát!

Az ebédutáni áldást már befejezték és a Bal-Sém elkezdte az ujévi prédikációt. A tanítványok nem tudtak az arcába nézni, de ha behunyták szemüket a szavak egymásután előlép-tek és arca volt mindegyiknek, villám az egyiknek, pokolszót a másikkal, a harmadiknak tiszta és szelíd, mint Isten szeretete a világ iránt. Behunyt szemmel ültek ott az ifjak és vének és figyeltek és láttak.

És a Bal-Sém beszélt. A Bal-Sém hangja általában olyan volt, mint mikor ére pendül az ércen halkan, csak mélységes imakö-zen vegyült hozzá néha a pacsirta dalolása. De az ujév napján új és más volt a hangja. A Sófár lihegett belőle, a Sófár vált benne emberi hanggá. Először a tekia rindója rázta meg a lélek kapuit. A felszabadult lelket úgy ölelték körül a sevarim hullámai, mint a vágy remegése; a terua hangos ujjongása szárnyalt vele a megváltás felé.

És az ige, amelyről Bal-Sém beszélt, az ujévi ige volt: *Fujj a nagy Sófárba szabadulásunkra!*

Fujj a nagy Sófárba — így kiáltott az Urhoz — ha az év köre görbül és mindenek lelke lemerül a sötétbe, hogy ujjaszül-
kessék. Gyermekeid csatlakoztak a viharok teherletétől. A sivatag forrósága kiszáradt a csontjuka-
l. Inne: éved köre hozarul és a forduló előttje kiált már hullámai; fujj a nagy Sófárba ó Urunk, új születésre!

A Te szenvedésed kintozta el kezünkkel és gyenge lett már az életre. A Te boldogságod üzte lábunkat és már szilárd talajon is ingadozik. Te küldted a férgel szívünkbe és féregrágtá lett, mint a beteg lom. A Te küldöt-
ted tette homlokunkra kezét és gondolatunk jégge dermedtek. Fújj a nagy Sófárba ó Urunk, szabadulásunkra!

Az Ur küldöttje felragadott engem éjjel és kivitt és az ürben álltam. Az éj nagy teherként nehezedett vállamra és az éj hőm-polygott lábam alatt. És a kül-dött szólt: „László!” A Sötétség el-
oszlott, könnyedén álltam a világos ürben és láttam. Körít láttam két mélység között — keskeny, kerek hegygerincet. A A körön belül pedig vörös mély-ség tálongott, mint egy éjlenger. Láttam: egy ember ment a hegy-
gerincen, mintha valé lett volna, ingadozó lábbal, — két gyenge keze jobbról is, balról is a mély-séghez ért és melé évegéből volt és láttam, hogy a szíve remeg, mint beteg lom a szíben és hom-lokán ott volt jég bővege. És az ember mind továbbment a hegy-
gerincen, anélkül hogy jobbra-balra nézne és már közel volt a kör végéhez, amely az eleje is. Kiáltani akartam, de látásom megbénította nyelvemet. Hirtelen felpillantott az ember, jobbra-balra nézett, megrémült és a mélységekben karok emelkedtek, hogy megragadják. Ekkor a kül-dött megérintette ajkamat, nyel-
vem megoldódott és felkiáltot-tam: „Tárd ki szárnyaidat és repülj!” Ekkor az ember kitárta szárnyát és nem volt több gyen-
ge és bema. A hegygerinc elűnt a lába alatt, a vér mélységét el-
nyelték Isten forrásai, — az éj mélyége eloszlott Isten fényé-
ben, és az Ur városa volt ott nyílvá mindeneknek.

Inne: a kör a mi évünk. Kes-
keny, kerek hegygerincen járunk két mélység között és nem lát-juk a mélységeket. De ha el-
érünk a gerinc végére, amely az eleje is, félelem és remegés tör reánk, mint az Ur vihára, az Ur villáma cikázik végig a mély-ségek felett megájtjuk őket és megintunk. De a Sófár megzen-dül felettünk, megragadja lel-künket és megával viszi és min-den egyes Sófár hang sek lel-
ket visz a szárnyán. És a Sófár-hangok felszárnnyának az egek-be. És az egek felegyvelnek és félelem és remegés tör rajtuk, mint az Ur vihára és megharvan a világsófár. És a világsófár szárnyán viszi a lelket, amely a mi lelkünkben született és a Mes-siáslelket. A világsófár hangja felrepül a titkok birodalmáig, szárnyával kopog a kapun, a kapu felett, — és nincs több sem kapu, sem fal, hanem az Ur városa van ott nyílvá minde-neknek!

Fújj a nagy Sófárba ó Urunk, a lélek megszületésére!

Fordította: G. Tolnai Éva.

ÜNNEPI HUS- ÉS HALRENDELÉS

Fenákel Jónásné orth. kóser baromfikereskedőnél VII., Dob-utca 18.
Naponta friss áru. Megrendelést házhoz szállítunk

A gyűgyűst Izr. hitközség, deportáltjait

EMLEKMŰVÉT

szepember hó 21-én (vasárnap) avatja fel.

Az ünnepély d. e. 10 órakor, istentisztelettel kezdődik a Status Quo Izr. templomban. Ezt követi az Emlékmű le-leplezése a temetőben. Külön autóbusszjárat indul e napon reggel 7 órakor az Oktogon-térről. Előzetes jelentkezés a külön autóbusszra a Mávautnál szeptember 20-án délig. Min-denkit szeretettel várunk.

Gyűgyűst Salus Quo Izr. Hitközség.

Gyűgyűst Aut. Orth. Izr. Hitközség.

A Szarvasi Izr. Hitközség pályázatát hirdeti kántori áhásra,

aki Tóra-olvasást és metszőt leendőket is vállal. Írásbeli ajánlatokat szeptember 30-ig kérünk.

Izraelita Hitközség, Szarvas.

A Szegedről deportáltak emlékművének avatása

szeptember 21-én, d. e. 11 órakor lesz a szegedi zsidó templomban, melyre az elpusztítottak gyászokait ezután hívja meg az emlékmű bizottsága.

Varrógépek

ipari és háztartási célra. Köl-csönzés, javítóműhely.

GYERMEKKOCSI

nagy választékban, Bachrach, Dohány-u. 60. Tel.: 222-697.

Gyertya,

mécses,

I^a beeresztők

Nagyakarításához minden anyag. Feszték, ecset- és kefe-
árak legolcsóbb árban

FÓKA festékház Dob-u. 9.

Telefon: 227-639.

Cégtulajdonosok: Fogel Ferenc és Kaszai László

Ünnepkre legolcsóbban imakönyveket,

talozat, t'filint, hébernaptárt és mindennemű kegyeztet

Ungár Mórna

Király-utca 17 vagy 1 em. 4 (vásárolhat.)

Hímzőszalon!

Kelengyehímzést és var-rást, ruha- és monogram-hímzést művészien és olcsón készít, pontos időre szállít

„Hímzőszalon“

Népszínház-u. 49. I. l.

Még mindig, miért?

Irta: dr. Welsz Miksa debreceni főrabbi

Új esztendő van. A világ négy táján, ahol zsidók élnek boldogan vagy boldogtalanul, Amerikában és Európában, Ázsiában és Afrikában mindenütt, ahol a zsidó sófárok riasztási bűnbánatra hívogatnak, az Akédo vértanúságos történetét olvassák fel templomainkban.

Abrahámtól Isten, legdrágább kincsét, Izsákot, egyetlen gyermekét kérte áldozatul. Az eddigi sorcsapásokat is alig-alig heverte ki az ócepa, hogy elvesztette otthonát és szülőföldjét, vándorolnia kellett, hogy felhozza családi életét, hogy keserűen tapasztalja a világot, hogy háborúba sodródott a gyengébbek védelmében nálánál hatalmasabb nemzetekkel szemben, hogy Szodoma és Gomora a szeméi látlára lettek a lángok maradványává. Az Isten máris újabb niszajon megpróbáltatás elé állította. „Vedd egyetlen fiadat, Izsákot, akit szeretsz és menj fel Mória földjére és áldozd fel őt a hegyek egyikén, amelyet majd mutatok neked”. Fázós hajnalon, éhesen és szomjasan vonszolja magát az apa és a fia Mória mártírútján. Száz és száz tépelődő kérdés ugrik a szíveikben, mint amikor hullakészletük vájkának áldozatait busában. Izsák ajkán kétségbeesetten jajdul fel: „Apám itt van a tűz és a kés, de hol van a bárány az áldozathoz? Apám miért kell nekem még meghalnom? Oly fiatal vagyok még, miért kell már engemet föláldozni? Miért kell nekünk annyit szenvednünk? Miért? Abrahám szíve majd meghasad, de leküzdő fájdalmait. A hegyescsúra néz, az égbe mutat és azt feleli neki: „Gyermekem: az Isten szeméi ki magának az áldozatot”. Menjünk tovább mégis. Megleszem mégis. En készen állok a legnagyobb és legáldozatosabb istenszögletre.

Az Isten, mint tudjuk nem fogadta el áldozatukat, mert nem az áldozatot akarja, hanem az áldozatkészségüket, a lelki áldozatát, a szívük engedelmeségét, és fegyelmét. És Abrahám nevet adott annak a helynek, ahol erre a meggyőződésre jutott: „Adonáj jireh. Az Isten lát hogy még ma is mondják Bóhár Adonáj jiroch a hegyen látható az Isten.”

Mintha márványból volna kifaragva, úgy áll előttünk még ma is ez a bibliai történet. Olyan plasztikus, hogy ma is megszólal. A szörnyű megpróbáltatások dacára is, még mindig az Akédo vértanúságos útját járja a zsidóság. Ajult szívvel, kétségbeesetten és megriaszta kell gondolnunk népünk legújabb tragédiájára. Még meg sem száradt a föld a hatmillió ártatlanul lemészárolt zsidónak a véréből, zsidó tömegsrok fölött, szaka-

datlan és megvigasztalhatatlan gyászban zokognak fájdalmaik, az árvamaradt zsidó családok redékkel jarkálásától telt Európa, még alig oszlottak széjjel Auschwitz halálgázai, a krematóriumok füstje rettenetes vádként terheli még mindig a népek lelkiismeretét — és máris újabb mártírúton menelnek a zsidóságot. Most éppen Mória ősi, megszentelt földjén Palesztinában, azon nagyhatalom által amelyről csak igazságot akar Izrael népe, azt, hogy lartsa a nemzetköziség megígért és ököltöztet szavát és ne forgassa ki folyton azt törvénytelenül a maga pillanatnyi érdekszerűségei szerint.

Tegnap az átkozottmellékű Hitler és gyilkos dőnőhódai viték véres áldozatra népünket — ma az angolok folytatják, amikor éppen ők akarják azokat a zsidókat megsemmisíteni, akik átvészelték Auschwitzot. Hatmillió elevenen megéget zsidó Ros Hasono napján halottas ruhába öltözik és Anglia felé mutat, kezükben az égi sófárok vádként kiáltanak: Még mindig, miért? Miért? Miért kell nekünk ma is szüvednünk? Miért megint a zsidóság a kijelölt bárány az áldozathoz? Miért kell annyi megszállhatatlan zsidónak drótkerítések között szüddnie még mindig, éheznie és nélkülöznie legminimálisabb emberi jogait, amikor ma zsidó számítás szerint is már 5708-át és nem 5704-ét, keresztény számítás szerint meg nem 1944-et, hanem 1947-et írunk és több, mint két hosszú év pergett le már a világ történelme naplóján a náci uralomtól való felszabadulás óta? Milyen reményekkel tekinthet az emberiség ennek láttán a jövőbe? Hol van és hova nyílik el a vallás tanította szeretetet, amelyet nemcsak zsidók, hanem keresztények is vallának és áldottok lepleimainkban? Hol maradt a kultúra, a tudomány, a szellem? Milyen rabulizálással tudják megint félremagyarázni a félre nem magyarázható, a világot telikürtő szabadság-deklarációt, amelyektől visszhangzott a világ, hogy a háború után a védelmenek, a gyöngébbeket nem engedik prédálni esni többé soha. Hol vannak és miért nem voltak meg megint az irástudók, akiknek fel kellene emelniük a szavaikat, lelkükbe kellene mártaniuk a tollaikat, félre kellene

vernük a harngokat és torkuk szakadtából kellene bekiáltaniuk a világra: Vigyázz! Már megint igazságtalanság történik, megint zsidókat pusztítanak, az eszmék helyét megint bálványokat imádnak, amelyeket saját életérzéseikkel töltöttek meg, a tisztaság, megint gyalázatos mosakodás lett, a jószág kényszerített jótékonyosság, a tisztesség álcázás szalonmodor, a komolyság kétesértékű megbízhatóság, a bölcsesség öbiskurus intelligencia, az igazság mindenre képes polifika.

Mi zsidók Istenben bízunk és hozzája fordulunk fájdalmainkkal, nem adjuk fel reményeinket. Szüleink megrendülten jajdulnak fel az ég felé testvéreinkért, akiket a gyűlölet és a kegyetlenség polifikai induál üz el a Szentföldről, akik azért véreznek, hogy végre legyen egy országuk az emberitelenességől üzött népük számára. Szeretünk és imádságunk hangosan panszolva és gyászolva szálanak fel szülőföldjéről az Égek Urához. Hiszünk abban, hogy a világ minden része felől fölhangzó sófárjaink szét fogják riasztani a Sátán törekvéseit és Isten, miként Mória hegyén elvette a halálkést és nem engedte áldozatul esni Izsákot, úgy fogja Izrael népet is megoltalmazni az elkövetkezendő esztendőben bárhol is szándékoznak bennünket oltárokról áldozatul elpenni. Az abrahámi ígéretet és vezérrel leantunkat reménytelnyújtó ünnepi írtelében: Adonáj jireh. „Az Isten lát”. Van Isten és az Ő gondviselése fogja nekünk megmutatni a kivezető utat. Az Isten fog rámutatni a célra, amelyhez el kell érniük és el kell érnie minden emberfiának a hit, a szeretet, a bölcsesség által üzöknök és üzötteknök egyaránt, önyomóknak és önyomottaknak egyformán és az emberiség az emberitelenesség völgyéből föl fogja vergődni magát az eszmények vágyott hegyormajra, Bóhár Adonáj Siraeh és meg fogja mindenben és mindenütt látni az Istent! De hogyan láthatja meg az Istent, amikor az Isten egy és időtlen s fölfoghatatlan az ember számára és lénye örökké rejtve marad? Az ember az Istent mindig más és más oldalról és más terjedelemben láthatja csak meg, amint szemében a sugarak is másként törnek meg. Az emberi élet tartalma tehát az lehet, hogy mit és hogyan lát meg az Istentől, hogyan közelebbi meg Őt erkölcsi magatartásával az isteni szeretet abszolút harmonizájának az ő lelke legmélyén is megszólaló

titokzatos lélekfáto intuíciója által. Ezt, az Istent megközelítő erkölcsi magatartást várjuk az emberiségtől is és hisszük, hogy közeleg az idő, amikor föl fog tudni emelkedni az emberitelenesség, a gonosz indulatok, pokoli förtörmek, rikoló szenvedélyek poklának gyalázatos völgyéből az emberitelenességnek, a kulturának, a bölcsességnek, az egyetemes emberiség javait kereső és kitűző idealizmusnak Istent mindig szemünk előtt tartó hegyescsúcsaira. Rendületlenül hiszünk az isteni ígértben, hogy igazza fog válni még napjainkban az íge, amit remegő szívvel imádkozunk az Újesztendő napjain: „A világnak minden lakói és azok akik ezen a földön élnek, látni fogják, amikor majd föl emelik a zászlót és hallani fogják, amikor a sófárba fujnak és eljönnek majd mind, akik el tévedtek Ássur országába és akik Egyiptomba lettek elcsúszva és meghajolnak az Ur előtt Jeruzsálemben.”

Ajándékozzon

férjének, édesatyjának, fivérének, vőlegényének

Raus Haszonóra

valódi svájci

HARAB villanyönborotvát

Vallási szempontokból kifogás alá nem esik. Használata könnyű és kellemes. Kapható jobb drogériákban, kések és elektromos szaktüzetekben. Ha valahol még nem kapható, úgy forduljon a képviselőhez: Kosztolányi és Társa, Bpest, V. Sas-utca 11. Telefon: 183 498.

IRÓGÉP,

Számológép.
Vétel, Eladás, Javítás.
Karbantartás.

FUNK JÓZSEF

V. Csáky-utca 4. T.: 129 220.

KAUDERERNÉ

Papp Váry Ilona
kezdő- és táskakülönlégeségi
szaküzlet

BUDAPEST,
IV. Váci-utca 11/b.

ÜZLET-ÜZEM

átadó?

FELLNER által

kapható!

Szent István-körut 30. sz.

Perzsaszőnyegek

VÉTEL ELADÁS UNGÁR Király-u. 14 és Rakóczi-ut 24

„Mikefe” volt növendéke

Gerő László kertész, a rákoskeresztúri zsidó temetőnél levő üzletében, olosz virágok és mindenféle szíkoszörök kaphatók. Hittestvérek pártfogását kéri.

Felhívás!

Ezennel figyelmeztetjük t. híveinket, hogy Spiegel - Béla Akádfa-u. 40. sz. alatti baromfi-üzlete nem áll felügyeletünk alatt. Az onnan vásárolt árukatért vallási felelősséget nem vállalunk.

Pesti Izr. Hitközség Rabbisága.

**Butor,
szőnyeg**

vétel, eladás legelőnyösebben

GLÜK-nél

Törzskörút 22. Rákóczi-ut 63.
Részletre is

**CSERÉPKÁLYHÁK,
KANDALLÓK**

Árakast, javítást vállalkoz.
Kertész Imre Kályhamester, IV.
Molnár-u. 11. Tel.: 385-119.

**Holtta-
nyilvánítható**

szükséges adatok szakszerű
felkutatását vállalja

Dr. Békési Tibor

és

Dr. Haraszthy Vince

nyug. rendőrszolgálati
magánnyomozó irodája.
Megfigyelt Nyomozó
Információ

Budapest, VII., Erzsébet-kr.
17. III. 14. Telefon: 222-802.

Kivándorlók!

Használt és új

**hajókofferok
és bőröndök**

nagy választékban

**WEIL Népszínház-26
utca**

Telefon hívó: 136-816

Weisz Mariska

Bpest, V., Szent István krt 23
Függöny, fonál, kézimunka

**PAPIR,
ÍRÓSZER**

üzletikönyvek, kartotékok,
amerikai naplók és átiró köny-
vek

WEINBERGER ÉS FEJERNÉL
VI., Deák-tér 6. (Anker-palota).
Tel.: 426-613.

KALAPJA plasztos, formálható?
Rendelkezze a kényelmes kalap-
mester. Budapest, VI., Jókai-tér 6.,
ndvarban

A kultuszadó ősi törvénye

Kevés ember fizet szívesen adót, de azért nagy általános-
sággal mindenki tudja, hogy az állampolgári jogokat meg-
előző bizonyos kötelezettségek és több vagy kevesebb lelke-
sedéssel végül mégis odaadja
mindenki a maga obulusát a
fiscusnak. Belenyugszik, amin
változtatni nem lehet és azután
már az „adófizető” polgár — ön-
érzetével követeli jussát a
társadalomban.

Ha kevesen vannak, akik
könnyű szívvél vállalkoznak részt
az országos közterhek viselé-
sében, még sokkal kisebb
azoknak a száma, akik termé-
szetesnek találják, hogy a ma-
guk felekezetének közterheiből
is részt kell vállalni, hogy
ezen a révén szerezzék meg
maguknak azt a jogot, mely
beleszólást biztosít a szűkebb
közösség irányításába. Egészen
csodálatos, hogy még olyanok
is, akik szószólói, védői, vagy
szervei az állami adóztatási
gépezetnek, néha tájékozatlan-
ok kultuszadó kérdésekben.
Azt hiszik, hogy önkéntes adó-
mányról van szó, amikor tör-
vényes kötelezettséget teljesítenek.
Az emberek többsége valóban
nem szereti az állami adóhí-
vatokat, de azért — ha nem
is szívesen — törleszti adóját.
A felekezeti adógepezet az
érdekltek nagy többsége ne-
mes egyszerűséggel utálja és
csak akkor fizet, ha van érvé-
nyes törvény, mely biztosítja a
végrehajtás lehetőségét.

Meglehetősen tájékozatlanság
tapasztalható kultuszadó kér-
désben. Mindenki azt hiszi,
hogy éppen csak az az egy fe-
lekezet oly kiméletlen, hogy a
közterhekben való részesedést
kéri, amelyhez véletlenül ő is
tartozik. Ezzel szemben pedig
a való helyzet az, hogy bár-
mely felekezethez is tartozzék
az egyén, fennálló törvények
előírásai szerint köteles ki-
venni részét azon szűkebb kö-
zösség terheiből, amelynek te-
rületén lakik. Ez tehát nem
tessék-lássék szíveség a maga
felekezete irányában, hanem
olyan adófizetési kötelezettség,
amelynek — ha fűző szívvél is
— pontosan kell megfelelni.
Aki ebben kételkedik, valamely
szép napon abban a kellemet-
len meglepetésben is részesül-
het, hogy közigazgatási eljárás
szervetű alanyává válik. Tá-
jékozatlanságának követke-
zményei kellemetlenek!

A zsidó kultuszadó kivetési
jog és fizetési kötelezettség
természetesen ugyanígy írott
törvényekre támaszkodik, ame-
lyek teljes prózái szigorúsá-

gukban érvényben vannak.
Legfeljebb arra lehet rámu-
tatni, hogy a felekezeti ön-
kormányzat méltányosságból az
elmúlt két-három esztendő fo-
lyamán csak a várakozás ál-
laspontját képviselte. Várta,
hogy a gazdasági helyzet ja-
vulása arányában kalán meg-
javul a hitközségek tagjainak
adófizetési készsége is. Talán
nem lesz érdektelen, ha idéz-
zük itt a Pesti Izraelita Hit-
község szabályzatából azt a
hozzávetőlegesen 100 esztendő
paragrafusát, mely így szól:

„5. §. Minden Pesten lakó
izraelita — akinek szegény-
mivolta nem bizonyítható —
köteles a hitközségi intéz-
mények fennmaradásához való
hozzájárulás és kiadásokban
való részesedés címén évi
hozzájárulást vállalni, vala-
mint a közösségbe való fel-
vétel címén, az előjárás
által megfelelő fokozat szer-
int, kivett illetéket fi-
zelni.”

Tökéletlen lenne ez a kis
elmefuttatás, ha csak az állam
kötelező rendelkezéseire és a
hitközségi önkormányzat sza-
bályaira hivatkoznék. Sokkal
régelbi forrásokból merít-
tünk és ősi írásokból mutat-
hatjuk ki, hogy a kultuszadó
nem holmi legújabb korabeli
fondorlatosság, hanem Izrael
régí törvényein alapszik, ame-
lyek tisztelete apáról fiúra
száll.

Már a Talmud előírja, hogy
aki valahol megtelepszik és
ott legalább 12 hónapon át
egy helyben lakik, köteles ana
község minden terhéből a ma-
ga részét kivenni. A talmudi
előrelátás azonban figyelmeztet,
hogy már az első harminc nap
elteltével kezdődik ez az adó-
fizetési kötelezettség, mert csak
így számít a jámbor zsidó
„városlakónak”. Azokról külön
emlékszik meg a Talmud, akik
annyira tehetősök, hogy házat
is tudnak venni, mert az ilye-
nekről megállapítja, hogy azon
nyomban kötelesek a közter-
hek reájuk eső részét meg-
fizetni. Ne higyük, hogy ez a
teherviselés nem a felekezeti
önkormányzatra vonatkozik. A
Talmud ebben a tekintetben
sem hagy kétséget, mer ki-
mondja, hogy „két jótékony-
sági előjárót választanak
minden helyen, ahol zsidók
települnek s ezek állapítják
meg a hozzájárulásnak azt az
összeget, amely mindenkire
vonatkozik.”

A hitközség régi fogalom Iz-
rael gyermekeinél. Tudunk
Kehilákról a Misna idejéből,
amelyek még a Jeruzsálemi

templom pusztulása előtt ala-
kultak. Bölcsseink magyaráz-
zák, hogy a „Kohal” és
„Gibur” szavak egyaránt az
egy helyben lakó emberek gyü-
lekezését jelentik. A Templom
pusztulása után népünk a Ga-
luthban szórványokban telepe-
dett le és Kehilákba, vagy
Giburákba tömörült. Ez a kö-
zösségi forma már ott is mu-
tatkozik, hogy minden szent
ájtatosság Minjan-t igényel,
ahol 10 zsidó férfura okvet-
len szükség van.

A Pirké Abotái idézi Hillel
mondását: „A közösségtől ne
válj el” s hozzáteszi, hogy aki
elválik, avagy azzal együtt
nem érez, annak a vigasztá-
lásban sem leszen része”.
(Ros-Hasonoh 17.)

Régi írásaink már szabá-
lyozták az egész hitközségi
berendezést, a képviselők ki-
választását, a vezetők választá-
sát. Minden ilyen rendelkezés
kiterjed a közösségi (felekezeti)
teherviselésre is. Mindig visz-
szatér az a két szempont, hogy
az adókövetés legyen tekintet-
be, hogy a vagyoni helyzetre,
mint a családtagok számára.
A régi írások külön említik az
állami adót és külön a feleke-
zeti terheket. Az utóbbiakról
megmondják, hogy ezekből a
bevételekből kerüljön ki a
rabbik és egyéb funkcionáriu-
sok illetménye. Ezekből fe-
dezendők az imaházak és is-
kolák költségei s ezek köpe-
zék alapjait a szegénygyámoli-
tásnak.

Adókövető bizottságok ezek
szerint már Izrael ősi törvé-
nyei szerint léteztek és mű-
ködtek. Nyilván elégedettek
is léteztek azonban mindig
mert azt olvassuk a régi fő-
líániokban, hogy aki oly ma-
gasnak találta az adót, hogy
kénytelen volt a kivetés ellen
felszólalni, esélyt alatti tett val-
lomást a maga anyagi helyze-
téről. (Saaloith Tsuvot Alsich
139.) Aki teljesen nincstelen
volt, újabb esküvással bizonyí-
totta igazát (Saaloith Tsuvot
Torat Chaim 139) és ennek
megfelelően következett a dön-
tés.

Látjuk az elmondottakból,
hogy ezek szerint az oly sokat
támadott kultuszadó nem nap-
jainkból származó csah-finta
találmány. Azok az újkori
konjunktúra-köklerek, akik
modern álpróféták gyanánt
felelősenül izgatnak és lázita-
nak a hitközségi adóztatás el-
len, elvakult rombolási düh-
vel, százados finak gyökerét
támadják. Félrevezetik a ká-
kezzallanokat, előre megfon-
toltan bajba sodorják a hi-
székeneket. Veszélyes játékok
üznek ők és nem tisztelik Iz-
rael ősi törvényeit. Ha ismer-
nék és tisztelnék a törvényt,
nem mondanák senkinek, hogy
ne érezzen együtt a maga fe-
lekezetének szűkebb közössé-
gével, mert Hillel figyelmeztet,
hogy a szakadárnak nem lesz
része a vigasztalásban sem...!”
5708 Ros-Hasonoh előtt

KLEIN IMRE

BALLON átlátszó,
eső-, vihar- és
lődenkabát

Márton és Szász V. Gróf Teleki
Pál-utca 3.

MUNKÁCSI ERNŐ:

AKTUÁLIS KÉRDÉSEK

Mi van körülöttünk

III.

BULGARIA. A csatlós államok közül egyedül Bulgária volt az, amely ellenállt a németek deportálási politikájának. A bolgár zsidóság mintegy 40.000 tagot számlált a háború előtt és a bolgárok erős náciellenes érzelmének következtében majdnem teljes jességében átvészelte a kritikus éveket. Hozzájárult ehhez az is, hogy Bulgária földrajzilag kevésbé volt kitéve a német katonai nyomásnak, mint néhány szomszédja. A „kollaborációs” kormányok a külföldi deportálás helyett a belföldi deportálást választották. (Tálan ez lehetett a mináljának az elgondolásnak, amely a Lakatos-kormány alatt Magyarországon is előtérbe került. Ez időben a budapesti zsidóságot vidéki telepésekre akarták „koncentrálni.”) De azért a belföldi deportálás is a korábbi életviszonyok teljes megsemmisítését eredményezte. A nagyobb hitközségeket: a szófiai, várnai és kassai zsidókat 1943 áprilisában távoli falvakba, az ország elmaradott vidékeire szállították. Ott a férfiakat kényszermunkára fogták, a nőket és gyermekeket kunyhókba és csűrökbe zsúfolták össze, ahol sokszor élelem, fűtés, orvosi és egészségügyi berendezés nélkül szenvedtek. Ez a belső deportálás és a zsidók elszigetelése maga után vonta normális életük megsemmisülését, iparuk, alkalmatlanságuk, üzleti összeköttetések és vagyonuk majdnem teljes elvesztését. A lakásaikban és üzleteikben hagyott értékeket vagy kirabolták, vagy kiosztották a nácibarát rezsim támogatói között. Ezt a „gyakorlatot” u. n. törvényes szabályozás követte, mert az 1941 július 3-iki törvény szerint a zsidók vagyonára 20 százalékos, a gyakorlatban azonban valósággal 50%-os vagyonvétségmet vetettek ki; majd az 1942 augusztus 29-iki törvény elrendelte a zsidók minden kereskedelmi és ipari érdekelttségének elkobozását. Ez volt a helyzet 1944 szeptember 9-ig, amikor megalakult a hazafias frontkormány, amely egycsapással eltörölte a zsidó lakosságra kényszerített összes korlátozásokat.

A törvény elvi kijelentéseit itt is, mint máshol, a gyakorlatban, csúszások kísérték. Amikor az utazási költségeket is nehezen előteremtő bolgár zsidók megjelentek korábbi lakóhelyeiken és követelték tulajdonuk visszaadását, erős ellenállással találkoztak. (Az első védekezés az volt, hogy nincsen törvény, amely a visszaadást kötelezővé tenné. De az új törvény nem késelt soká

és 1945 március 2-án kihirdették. A vagyonjog terén a törvény csak olyan tárgyak visszatérítését rendelte el, amit maga az állam kobozott el és tartott birtokában. De nem adta vissza azt a vagyont, amit abból a célból vettek el, hogy a zsidó vagyonra kivettl díszmát fedezzék.

A restitúció törést szenvedett a földbirtokoknál is, amely kivételt állapít meg a parasztok javára. Az ingatlanvagyon tekintetében a törvény úgy rendelkezik, hogy a zsidó vagyon első megszerzője köteles azt visszatéríteni, de a második birtokos vagy vásárló, védekezhetik azzal, hogy nem tudta a vagyon zsidó eredetét és ezen az alapon mentesült kötelezettségétől. Az új törvény 7. cikke kötelezi mindazokat a zsidókat, akik visszatérítést vagy kártérítést kaptak, hogy az ily címen kapott összeg 5 százalékát fizessék be „a szükségben szenvedő zsidók segélyalapja javára.” Az elintézt, amely a törvény elve és a gyakorlat között van itt is, mint máshol, abból a felfévből származik, hogy a zsidók kártérítése növeked az antiszemitizmust, különösen akkor, ha nincstelenségtől vannak elhárítottak, de ténylegesen birtokukban levő tárgyakat. Ez az oka annak a politikának, amely a zsidó kártalanítást szűk korlátok közt tartja és különböző kivételeket állapít meg.

A bolgár zsidók fontos szerepet töltenek be a politikai életben. Itt azt az elvet képviselik, hogy a bolgár zsidók sorsa elválaszthatatlanul egybeforrott a nép sorsával, hiszen fennmaradásukat a bolgár nemzet ellenállásának és támogatásának köszönhetik. Tényleg a bolgár zsidóság Kelet-Európa egyedül érintetlenül megmaradt zsidó közössége. A bolgár zsidók köznevelési tanácsa az American Joint Committee-hoz intézett táviratában ezt a gondolatot a következőként fejezte ki: „A bolgár zsidóság jövője és jóléte a hazafias front, új demokratikus Bulgáriájával van elválaszthatatlanul egybekapcsolva.”

Dinnyés Lajos miniszterelnök átnyújtotta a Magyar Szabadság Érdemrendet a pesti gettó kitüntettjeinek

Mint ismeretes, néhány héttel ezelőtt a köztársaság elnöke a pesti gettó megmentése körül szerzett érdemeik elismerésül a Magyar Szabadság Érdemrend ezüst, illetve bronz fokozatával tüntette ki a pesti zsidóság 23 tagját.

Szeptember 9-én a déli órákban a parlament épületében levő miniszterelnökségi dolgozószobájában fogadta Dinnyés Lajos miniszterelnök a 28 kitüntetettet és átnyújtotta nekik a Magyar Szabadság Érdemrendet, valamint a kitüntetésről szóló oklevelet. Dinnyés Lajos miniszterelnök ez alkalomból rövid beszédben üdvözölte a kitüntetetteket:

— Kedves barátaim — mondotta többek között — nekem jutott az a megtisztelő feladat, hogy a köztársasági elnök ur nevében e

kitüntetések átnyújtsam nektek. Ti a legnehezebb időben álltatok meg a helyeteket. Az elmúlt politikai rendszer állandóan hangzatosított keresztényi jelszavából nem valósított meg semmit. Ti pedig igaz emberekként siettetek üldözött embertársaitok segítségére. Buzdítani titeket felesleges. Igaz emberek voltak és hiszem, hogy a jövőben is azok maradtok.

A miniszterelnök szavaira Stöckler Lajos, a Magyarországi Izraeliták Országos Irodája elnöke válaszolt. Megköszönte a kitüntetést és hitet tett a magyar zsidóságnak a demokrácia iránti töretlen hűsége mellett. — Büszkén viseljük ezt a kitüntetést — fejezte be szavát Stöckler Lajos, — mert ez rajtunk keresztül az egész zsidóságnak szól.

Két mártírművész kiállítása

A Fókusz galériában szeptember 7-én nyílt meg Jándi Dávid festőművész és Örkényi Strasser István szobrászművész emlékkiállítás. Jándi Dávid 51 éves volt, amikor Nagybányán bevetéskorozás közben mártírhaltat halt. Örkényi-Strasser István pedig 33 éves korában Kiskunhalason gyilkolták meg. A festő, borongó színei, sötételölés, önmagával és a világgal való örökös küzdelme, minden képén, bármilyen témát is tárgyalt, kifejezésre jut. Egész élete, egész művésze előre sejtette szörnyű végét. Az Örökös kiállításainak látogatói emlékezhetnek még *Mene tekel* című festményére, amelynek tragikus feszültségében mélyen megmagadt a szemlélő. Grafikájának némely lapján a könnyek érzéketlenségének valóban freskószerű nagyságát érte el.

A szobrásznak a festővel rokon sötételölés, rokon a festővel, az élet elesetelével és a sors sújtottságával érzett mélységesen együtt. A magyar szobra-

zat dörékből nagy ígéret volt. Az ő lelkében is az élet tragikuma talált visszhangra és az emberi nyomorúság átérzése megrendítő közvetlenséggel jut kifejezésre *Koldusleányá*-ban és az emberi szenvedést, kibízó női fejében, mint Rábel siratja gyermekeit, amelyek a Magyar Zsidó Múzeumba kerültek. Kétszó műveiben finom és elegáns kifejezőmódot a monumentalitásra való törekvéssel váltotta fel és ezek az utolsó művei, mint az *Anyja gyermekével*, mintegy boldog, de gondterhelt anyaság apoteózisa, megmutatták, hogy leküzdve magában az érdekesség veszedelmét, mit várhatunk volna tőle. A kiállítást a bolgár Bóka László ábraművész felkérésére Kardos László művészeti tanácsos nyitotta meg, aki felolvasta Bóka László következő üzenetét:

„Végtelenül sajnálom, hogy a Fókusz Galéria kegyetlen emlékkiállításán nem jelenhetek meg személyesen. Sajnákozásom nem csupán a művész jól lehet szívesen töltötte önnel szépséggel gazdagító ideit Jándi Dávid és Örkényi-Strasser István képei és szobrai között.”

Am nem ennek az esztétikai élménynek elmaradása sajnálkozom elsősorban: hanem azt az erkölcsi élményt hiányolom, amiben önnöknek részem van.

A felszabadulás olyan átmenetköz gyorsasággal következett be, s utána a temetőbe olyan gyorsan pergő drámájának lettünk boldog szereplői.

Mérlegképes képek könyvelőket

Kezddéket megtanított könyvelni, átíróra is.

Könyvek felfektetését, kartotékok berendezését vállalom

STEIN LAJOS könyvszakértő és mérlegügyi oktató

Budapest, III., Zapor-utca 2/c.

72-es, 7-es, 11-es megállónál, Árpád gimnáziummal szemben

Glöckner szalon

VII., Rózsa F. u. 71. sz. I. em. 6
ismét vállalja kosztümök, kabátok,
ruhák izléses készítését jutányosan

mindnyájan, hogy a rohanó idővel tudtukunk hűségeink sirján.

Nem döbbenünk meg, nem szorul el a szívünk az önvádól, a felelősség érzetétől, nem esengünk becsánatért, nem sírunk el a gyász könnyeit s nem tesszük szent fogadalmaikat a holtak sirja s az örökké élő művészek műve felett, hogy emberhez méltó élet hazájává tesszük honunkat.

Ez a kiállítás alkalom arra, hogy valamit pótoljunk abból amit elmulasztottunk, hogy a közös megrendülés élményében megízszulva folyassuk életünket.

A művek az anyagból kivált szépség, a színek és a formák objektív világa hívós tökélyével mondja ugyis szemünkbe: van miért sirnunk.

Ezzel a gondolatokkal fordulok önök felé beteggyám-ból s nyitom meg a Vallás- és Közoktatási Egy. Miniszter Ur nevében a kiállítást.

A kiállítás katalógusához Francois Gachot, a francia követség attachéja és Naményi Ernő, a Zsidó Múzeum elnöke írtak előszót. A kiállítás szeptember 17-ig tekinthető meg Széchenyi-tér 3. alatt.

N. E.

Órák, ékszerek
legolcsóbban
Klein Lászlónál
Dob-utca 19.

Jó és olcsó
függönytartó

képek-retek
nagy választékban.

Úveges

munkát hatósági áron vállalok
SZÉCSÉNYI
VII., Bethlen Gábor-utca 7 sz.
Telefon: 224-288.

HAJFESTÉS
Tartós ondolás

elsőrangú munka,

ETOILE

lodrászszalon

IV. Fehérhajó-u. 2

(Bécsi-u. sarok.) Telefon: 180-435

Gyermekágy, nyugágy,
biciklijátékarú
legolcsóbban **VICA-nál**

Nagyatádi Szabó-utca 50
Király-utca sarok.

Székely Emil ékszerész 26
Rákóczi-ut

Brilláns, ékszer, arany, ezüst
órát vesz, csért és elad.

A pontos, megbízható

„DAVAJ” BOY-vállalat

mindent elintéz. — (Éjjel-nappal)
Oránként 6 Ft.

Király-utca 21. Telefon: 226-893

1947 szeptember 3-án Debrecenbe érkezett hadifoglyok

Ruhm S. Lajos, Bp., Dem-
bánszky-u. 16, Vinnica 253.
Polgár József, Bp., Révai-u.
22 III/2, Vinnica 253.

Goßmann Arthur, Miskolc,
József A.-u. 16, III/3, Vinnica
253.

Schillmann Rezső, Budapest,
Király-u. 21, IV/4, Vinnica 253.
Héber Mihály, Jánoshalma,
V/1, Vinnica 253.

Lázár Egon, Bp., Diósárok-
utca 21, XI/5, Vinnica 253.
Zimmermann György, Mád,
XIII/2, Vinnica 253.

Schreiber Ferenc, Ujpest,
Király-u. 15, XIII/4, Vinnica
253.

Mayer András, Bp., Ferenc-
körtút 44, XIII/4, Vinnica 253.

Gertner Oszkár, Bp., Hanyadi-
tér 11, XIII/4, Vinnica 253.

Weinberger Tódor, Budapest,
Erzsébet körút 24, 101/13, Vin-
nica 253.

Steiner Ernő, Ujpest, Rákóczi-
utca 14, 101/15, Vinnica 253.

Günöri János, Bp., Rákóczi-
ut 8/b, 101/15, Vinnica 253.

Balogh László, Bp., Holló u.
4, 101/15, Vinnica 253.

Grünwald Ernő, Bp., József-
utca 12, 101/37, Vinnica 253.

Frenkel Jenő, Bp., Vercel-
tér 26, 101/39, Vinnica 253.

Gerier Emil, Vác, 101/39,
Vinnica 253.

Farkas Imre, Bp., Damjanich-
utca 34, 101/328 Vinnica 253.

Reisz László, Szombathely,
Wesselényi-u. 7, 101/6, Vinnica
253.

Jakobovits Mór, Nógrádbercel,
107/13, Vinnica 253.

Klein János, Héves, 107/316,
Vinnica 253.

Sprey Ernő, Onód, 108/11,
Vinnica 253.

Zsuzsák Bernát, Rics, 108/52,
Vinnica 253.

Gedinger Dezső, Kisléta,
108/95, Vinnica 253.

Friedrich László, Bp., Csen-
geri-u. 53, 109/10, Vinnica 253.

Adler László, Bp., Dohány-u.
94, 109/13, Vinnica 253.

Inczé Zoltán, Bp., Szt. István
körút 5, 109/18, Vinnica 253.

Klein-Elen László, Budapest,
Pannónia-u. 21, 109/21, Vinnica
253.

Dusinszki Lajos, Tatatóváros,
109/24, Vinnica 253.

Wilber Béla, Bp., Teleki-tér
3, 109/32, Vinnica 253.

Grünfeld Dezső, Bp., Nép-
színház-u. 6, 109/33, Vinnica
253.

Hadifogságból visszatért munkaszolgálatos hit-
testvérünk közli velünk, hogy Országban
7223/14. lágerben alanti magyar-zsidó munka-
szolgálatosok vannak, élnek és egészségesek:

Pető Miklós, Bpest, Bajcsy
Zsilinszky út 57.

Band Károly, Pécs, Nagy-
főrdő-utca 5.

Egler Sándor, Bpest, Dob-
utca 53.

Gelbermann Sámuel, Pést-
szenterzsébet, Madách-u. 2.

Heister Béla, Bpest, Lónyai-
utca 49.

Kertész Sándor, Tyukod,
Porgász Vilmos, Kunszent-
márton.

Reichmann Ernő, Hajdudo-
rog.

Róder Tivadar, Bodrogke-
resztur.

Grosz Béla, Debrecen, Pere-
ces-u. 11.

Weisz Miklós, Bpest, Dom-
bóvár-u. 2.

Ungár György, Miskolc,
Blau Ferenc, Miskolc.

Dr. Rottmann László, Mis-
kolc.

Tebák Lajos, Szonok,
Deutsch Jenő, Celldömölk.

Neuper Nándor Béla, Bpest,
Szinyi Mersó-u. 11.

Steinmann Antal, Bpest,
Murányi-u. 41.

Rosenfeld Lajos, Bpest,
Népszínház-u. 25.

Grünfeld Pál, Gyöngyös,
Fleischmann Béla, Ács.

Baumgarten Béla, Bpest,
Doboz-u. 10.

Steiner Sándor, Budapest,
Rákóczi-ut 71.

Neumark Ferenc, Budapest,
Günzl Ilés, Szonok.

Adler György, Budapest.

Zsuzsák Endre, Márk (Szatmár
megye).

Klein Miklós, Bpest, Fehér-
hajó-u. 12., vagy Alsóerdősor-
utca 12.

Pollák József, Bpest, Nyár-
utca 5.

Dénes György, Bpest, Wes-
selényi-u. 40.

Nyitrai Péter, Bpest, Tisza
Kálmán-tér 6.

Boák Andor (Back), Bpest,
Gömb-u. 44.

Klein Miklós, Budapest.

Menczer László, Budapest.

Róth József, Tiszabercel.

Ráduziner László, Nyiregy-
háza.

Pressburger György, Bpest,
Szerdahelyi-u. 1.

Seidenfeld Salamon, Salgó-
tarján—Tiszasüly.

Löwl György, Salgótarján.

Weinberger Márton, Nyir-
mada.

Bródy Endre, Jászárokszállás.

Halász Andor, Bpest, Mohács-
utca 18.

Grosz Miklós, Abauzsántó.

Neuger Ernő, Forrócsés.

Baneth Tibor, Bpest, Sziget-
vári-u. 4.

Leopold László, Bpest.

Gelléri Mihály, Nyiregyháza.

Pollák Dezső, Keszthely.

Kleinmann Rudolf, Debrecen.

Schwarcz Ignác, Anarcs.

Székely György, Kolozsvár.

Rékavics Sándor, Szinér-
vára.

Friedmann Mayer, Turcz.

Kratz Dávid, Karácsony-
falva.

Kamil Manó, Szatmárnémeti.

Adler Abraham, M. Sziget

A Munkaszolgálatosok

Országos Antifasiszta

Szövetsége

budapesti kerületi alakuló gyű-
léseket tartott. A szövetség cél-
kitűzéseit dr. Benedek László,

dr. Dániel Miklós, Erdős Tihá-
mér, Frischmann Edgár, Hahn

György, Kádár László, Kallós

Imre, dr. Mezőfi László, Pór

Dezső, Schächter Imre és Simor

Dezső ismertették.

A gyűléseken megjelent szép-
számú hallgatóság egyhangu

lelkességgel csatlakozott a

munkaszolgálatos mozgalomhoz

és hitet tett a demokrácia mel-

lett. A gyűléseken a kerületi

előjárók és a politikai pártok

képviselői is felszólaltak és tel-

jes támogatásukról biztosították

a megjelenteket. Különösen

Kálmán XII. kerületi és Takács

VI. kerületi előjárók beszéde

kellett nagy fellépést. Kálmán

előjáró a Szövetségben a de-

demokráciának olyan haladó szel-

lemű erősségét üdvözli, mely ide-

jekorán veszi fel a harcot az

„uri Magyarországot” és a faji

megkülönböztetést visszavívó

fasiszta erők ellen, Takács VI.

ker. előjáró a demokratikus tár-

sadalmi egyesületek összefo-

gásának szükségességére muta-

tott rá. Hangsúlyozta, hogy a

fasiszta szellem és a 25 éves

uszítás egyensúlyozásának mun-

kájában a Szövetségre komoly

szerep vár és elvárja, hogy ezt

be is töltsé.

A megalkotott VI., VII., VIII.,

XIII. és XIV. kerületi csoportok

működésüket már meg is kezd-

ték és a főváros minden kerü-

letében még e hónapban meg-

kezdődik a szervezési munka. A

Musz Antifasiszta Szövetség fő-

városi működése iránt is igen

nagy az érdeklődés.

ÚJDONSÁG a petróleumfűtés terén

Légfűtés áramló forrólevegővel

Eddig nem létezett teljesítmény

PETROL HEATING HŐLÉGSZÓRÓ

bármely petróleumfűzőre helyezve azonnal SZAGTALANUL FÜT

Szabadalom bej. Bemutató: FERROMETALL, V., Pozsony-ut 6. Tel.: 399-126

Ciánoz Mezei Vacuum VI., Akác-
utca 62. Tel. 221-895
takarít. Radiroz

Ki volt az Ős – Gonosz?

(Reflexiók dr. Löwinger Sámuel könyvéhez.)

Irta: Szilágyi Géza

(Beszlező közlemény.)

DR. LOWINGER SÁMUEL, a budapesti rabbiképző intézetnek tudományos ambícióban és kuktató-szorgalomban mintaszervi igazgatója nemcsak komoly figyelmet, hanem nem közönséges méltánylást is megérdemlő, bár néha túlságosan nehézkes apparátust megmozgató új munkájában (*Germania „profétája“*). A náciizmus száz esztendeje — muitheti ciktemben kezdtem foglalkozni vele — a náciizmus, népszerűbben hitlerizmus szellemi ősei közül *főhelyre*, diszhelynek nem nevezhetném, ülteti kiállengérezve *Paul de Lagarde*-t. A magyarországi Állagos Kövéleemény előtt, a zsidót is beleértve, ezutal valóságos felhedező munkát végezt dr. Löwinger, alic az igazsághoz híven értéktartón kidomborítja, hogy a Lagarde-féle *préncizmus*, noha velejében már magában foglaltja minden vonatkozásban az egész náciizmust, a zsidók kitűzéség elment, de fizikai kűrták hitleri programjáig mégsem jutott el. (Ezt a negatívumot a semita összehasonlító nyelvészet és vallástörténet vitán felül álló tekintélyes képviselőjének, valamelyest javára írhatjuk közlői minőségében. De azért *Lagarde* a náciizmushoz való szoros vonatkozásában, amely persee csak évtizedekkel halála után volt megállapítható, igazi komoly seprecsennek tekinthető és senki se próbálkozzék *fehéreszodatsdóssá*. Ezt dr. Löwinger még a szinvakot is meggyőzően leírósírálja, csak arra vet a nagy felkészíttségű szerző szentünk túl kevés súlyt, doha eleget beszél róla, hogy bármilyen fontos volt is *Lagarde* előkészítő szellemi szerepe a későbbi náciizmus megszületésében, ez a megszületés bizony nagyon jelentős gazdasági, gazdasági és társadalmi tényezők végzetes beejátszása és együttműködése nélkül talán vagy csak később következett volna be, vagy esetleg valamilyen másféle enyhébb, bár még mindig elég veszedelmes formában. Ez azonban nem jelenti azt, hogy *Lagarde* démoni szerepét *hárhogyan* is csökkenti akarók. Nélküle valószínűleg nem lett volna náciizmus, de azú hisztük, csakis önmaga, pontosabban szólva az ő szellemi ösztönése *egynagában* talán mégsem lett volna elegendő a náciizmus későbbi megteremtéséhez. Ma már senkisé lehet, még az úgynevezett antimarxista sem, annyira nem marxista, hogy bármilyen a szellemi indítékait, tehát a kétségbevonhatatlan *lagardei* ösztönzést, a nem-szellemi tényezők mellőzésével, vagy lebejtésével túlértékeli. Mindezek

az el sem hallgatható megfontolások azonban mítosz változatának azon a megalkotásán, hogy nálunk jóformán ismeretlen, de már külföldön is felerősbe menő Lagarde alakját jobban és több-dimenziójúan megmílnátni alig lehetett volna, mint ahogy dr. Löwinger Sámuel történelmi szobrászoló lehetőségének, szorgalommal és szerencsés keleménnyel párosulva, ezáltal olykor imponálóan sikerült.

PAUL DE LAGARDE, mint dr. Löwinger az érveket néha már pazarolva is bizonyítja, a zsidóságot a németiség felelősségteljesítése érdekében és ennek leplezetlen céljaitával végzettsen lebecsülve, keményen tagadja, hogy a zsidóság és a görögység volt az európai kultúrfejlődés két legjelentékenyebb tényszerzője. Lagarde-dal nem polemizálva, nevét sem említve mégis legerősebben szembezállva vele, csak egy-két hónappal ezelőtt a német szellemiségnek legkiválóbb és képviselője, Thomas Mann egy hírlapi nyilatkozatában, mint ugyazólván magától érthetődő elemi iskolás tévedt valott, hogy az egész mai kultúrfejlődés el sem képzelhető a zsidóság és a görögység üdvözítően végzetes, sorsunk iránnyit megszabó szerepével nélkül. És a haviakból feldírt nemzetközi Pen Clubnak, a világ ez egyetemes írói szövetszervezetének idei nyári svájci közgyűlésén, az elsőn a szellemromboló legnagyobb emberi eszelősség bukása óta szintén Thomas Mann, a Pen Club-ülését megnyitó és egyuttal valószínűleg megkoronázó Nietzsche-émlékbeszédében, a sajnos csak bizonyos hírlapi köztételek szerint, újra hitet tett a zsidóság és a görögység egyenrangú jelentékenny és a legnagyobb magasságokig emelt kultúrtörténeti jelentősége nélkül. Egyuttal pedig a humanizmus számára visszafoglalta azt a Nietzsche, akit a náciizmus Lagarde-nak szinte testvéri ro-

konává tett, nagymértékben a hillerizmus elődjévé akarj-
kandózni, szinte magának próbált
kiszajátítani, a náciok szellemi
őseinek templomában díszhelye-
re téve örökzölddel ékesített
képt. En, aki Nietzsche min-
denkinyomatolt sorát kapo-
rem, levelezésestől és iro-
dalmi feljegyzésestől, továbbá
életíróinak és kommentátorja-
nak művein átrágott maga-
mat, mindig csodálkozom a
náciizmusnak ezen a vakmerő-
ségén. Dr. Löwinger Sámuel
azonban, a történelmőri érthető
törékvésében, hogy a náciizmus
szellemi alapjait mennél pon-
tosabban kimérje, abba a sze-
rintem **csak** **tuizugalomba**
esik, hogy Nietzsche ben, in-
kább Göbbelsék mint más tek-
lamára hallgatva, lármát a még-
is csak ifletteksebb Thomas
Mannra, ehben a rugyogó költ-
őiflozofushan, akikben a költő
végül legyűrte a filozófust, a
zsidóság megcélításával kupco-
salban elmentmondásokat ke-
ressen. Hol az a költő, aki
világéletben még sosem mon-
dott ellent magának? Ezeket
szedte össze elsősorban, és
ezekből aztán azt a **tuizott véle-
ményt** vonta le, hogy Nietzsche,
bárhogyan elítélte is az
antiszemizmust és erre az el-
ítélésre akárhányszor példát lehet
is idézni irseiből, mégis csak
„helytelen volna a zsidóság
barátjai közé sorolni”, mert va-
lójában gyűlöltje volt annak,
ha nem is a megszokott éle-
temben. Ezzel pedig, kézzelve
bár, a **politikai náciizmus elő-
közéltje** lett Nietzsche is. E-
ben a rendkívül érdekes-kér-
désben könyvtelen vagyok
Nietzsche nagyon alapos iro-
mőjő, dr. Szemere Sámuel, a
filozófiai irodalomnak egyik
leginkább szavahíró **éltető**
lőjő és értelmezőjő idezni,
aki Nietzsche és a zsidóság
című, kis terjedelműhez képest
szinte kultúrtaalmas tanulmá-
nyában végsőképpen arra a
szeryntem minden tekintetben
helytálló megállapításra jut,

hogy Nietzsche, aki „Európa jövője, az egész emberiség kultúrája érdekében fontosnak, nélkülözhetetlennek tartotta a zsidóságot“, a zsidóktól is hődotlatot érdemel emlékezés.

A FONTOSSÁGOT IGAZAN NEM NÉLKÜLÖZŐ, de a helyszűke miatt itt bővebben ki nem fejthető ezt a tényt kell ide jegyezni: a náciizmus antiszemizmus nélkül el sem képzelhető, de bizonyos, hogy nem minden antiszemita a náciizmus híve. Dr. Löwinger hajlik arra a feltevésre, hogy minden antiszemita voltaképpen már náciita vagy, hogy a náciizmus és régműltja is visszaneézünk, legalábbis ennek a fertőzőnek előkészítője. Pedig akadtak antiszemiták, — nem is kevesen, — akiknek világképe sehogyan sem illeszthető be a náciizmus világképébe. Ilyen a többi közi a dr. Löwinger érdemes könyvének végén tulságosan könnyedén „előtézett” Spengler és Le Bon. A szerzőnek az volt el nem pusztított törekvése, hogy menél több szellemi és keresen a náciizmusnak. Ez a törekvés belevitt abba, hogy az Untergang des Abendlandes német, valamint a „tömegek lélektana” francia szerzőjét nagyon szakszerűen készít, a tudomány legújabb vívmányai szerint összerakásából szöveggyűjteményre, de mégis csak szöveggyűjteményre állított. Ide pedig mégsem tartoznak. En a szenvedélyes antiszemita ellenes vagyok, de ez a jellegetességem mégsem bírhat arra, hogy a tudományosság jelleget megvonjam valótól csak azért, mert tölem kárhordatók sajnálatos módon antiszemita. A holtáig jó zsidó Freundel pedig — minden sorát ismerem és vele volt köztársaság személyes találkozásom sorsom kegyes ajándékának tartom, — szívből sajnálom Löwinger tudományos szerzőségét egy a náciizmus szellemi életét károsító könyvben találkoznom, hogy nagy mértékben Mészároséval, mint az Új Feltámadás lapjainak megírta, nagyon könnyen nélkülöztem volna Freud ragyogó munkasorozatának izgalgató érdekes, de szemérmes és nála nem illetékesnek szerinti is nem előző megalkotott, a létező megfogalmazásának némely tragikus felkiáltó már nagyon viselő befolyásosul.

VEGÜL **SORIMÁZOM** **RE-**
NYOMÁSAIMAT: dr. Löwinger
Sámuelnek az a történetírói
szándéka, hogy a politikai
nemzet, de szellemileg vol-
képven már száz éve meg-
született náciizmusnak sokak által
megít, bár még egyáltalában
ki nem merített politikai, gaz-
dasági és társadalmi gondol-
gája után szellemi történetét
is megírja, fenntartás nélküli
dicsőrelet érdemel. Hogy mint
a náciizmus főszél, tehát mint
és Conzst a mindünk jobban
ismert, többet emlegetett és
gyakrabban idézett *Chamber-*
lain — *Wagner Richard* — veje

RONGYAIBÓL divatos, szép háziszőttest készít
EHRENFELDNE, VI. Izabella-u. 67.
 Tökéletes szőnyegelvitás.

Szabaduljon meg fájdalmas emlékeitől

MÁTRAFÜVEDRE jöjjön

ROS HÁSONÓRA, SZUKOSZRA A SCHWARTZ PENSZIÓRA
Kellenes báltudó. Elsőrendű előadás. Szobafoglalás előre eszközölendő.
Cím: Schwartz Ferenc Mátyásfűred

Com: Schwartz Ferenc Mátyásföld

BALLO N állatszó kabát

vihar- és lodenkabát

Oleśó árak

VALENTA V., Nádor-utca 13. szám

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

— és a tulokat emlegett Rosenberg helyett Paul de Lagarde ot vilie komlókterbe, filmyelven szolva premier-planba, tőkletes fölvett kőszítve róla, az ismerlebb séni nyelvtudós és vallástörténész mellé állítva, a megkötyagosodott német imperializmus kénköves lángjától izzó Deutsche Schriften szerzőjéül alig ismert Lagarde-ot (akiről a zsidóságára nagyon könyes Richard M. (Moses) Meyer, berlini egyetemi tanár és kiváló irodalomtörténész, a tizenkilencedik század német irodalmának pompás panorámáját vetítő művében valóságos jóindulattal emlekezett meg) ez dr. Löwinger kétségtelen érdeme. Hasznosabbal, mert megvilágosítóbbal, homályt jobban eloszlatóbbal, tiszta tudást inkább terjesztőbbel aligha művelhetett volna. Munkájának ebből a magas színvonalú részéből az igazán tanult elme is hálásan tanulhat.

Mindenképpen nyert volna azonban a könyv, ha a Lagarde pompás életrajzájának tölterjedő része, az utolsó hetven lap egészen kimarad belőle. Ez is a kétségtelenül érdekes olvasmány, sok tudás tömörült soraiha, sőt sorai közé is, egyes helyein szellemesség színezi csillogóvá a szerző okfejtéseit, únde a meggyőző igazságnak az a magával ragadó lendülete, amely Lagarde leplezően jellegzetes arcképét oly emlékeztetést teszi, fájdalom, hiányzik abból a terjedelmes fejezetből, amelynek sokat ígérő, de kevesebbet beváltó címe: „Nietzsche, Spengler, Le Bon, Freud és a náciizmus.” Ennek udvariasan szemérmesködő elhallgatása tisztelőtlenség volna a komoly bírálatot megérdemlő és el is bíró tudós szerzővel szemben.

REPÜLŐ BOY

áruszállítás,
kézbosítás
legolcsóbb.

0-utca 15 Tel.: 120-514

HAVAS Tel: 126-936.

üzleti könyv,
papír, töltőtoll

Bp.V., Bajcsy-Zsilinszky-u 76

Uj
KÉZIKOCSIT
honnan végy?
Bajnok-utca 34.

SZORGALMAS nő könnyű munkára azonnaltalra felvétetik. „Óra ház” jelígre a kiadóba.

TARSAT (lehetőleg nő) jó munkaszerzőre keresek forgalmas baromfi-élelmiszerszállításhoz. „Útzerre” jöli. Patakhöz, Bajcsy-Zsilinszky-ut 29.

Esküvő a Szenes Anikó otthonban

Könnyes mosoly a szemekben, az arcokon valami különös átszellemültség, mintha a földi dolgok az égiekkel kerülőnének kapcsolataiba, mintha a baldachinos „chüpe” arany csillagai elevenen remegnének, mintha a mirtuszkoszorús fehér menyasszonyok feje fölött meggyilkolt szülők simogatának áldást, mintha... igen, mintha az Isten ide figyelne...

Ide a Szenes Anikó leányotthonra.

Az ég olyan ragyogóan kék, a napsugárözön annyira bevilágít, az ember a szívében, lelkében, a végtelenségben érzi a Teremtő időfigyelését.

Ilyen érzések csak ott születnek, ahol békeségre és jóságra nyitnak ki a szívek...

A baldachin mögött nagy festményen a finomarcú Szenes Anikó, akinek emlékére létesítették ezt az otthont, ahonnan most két árvalányt kivisznek az igazibb életbe, ahol társat kaptak és mintha a mártír emléké Szenes Anikó gyújtotta gyertyalángok fényt kápráztanak...

Olyan simogatón megható itt minden, a lélek lett itt urrá a testeken és amint a frigyet összekötő dr. Benoschowszky Imre főrabbi mondta — itt minden melódiává vált...

Az A. J. D. C. által létesített otthonban, az életre serdült és tragikusan magukra maradt lányoknak a WIZO-szervezet és a budai Nőgyűlés asszonyai fogták meg kezét, hogy el ne essenek otthonba, munkához, új életbe vezetik őket. Áldásosan szép feladatot, Auschwitzban és másutt megölt anyák helyett — anyaságot vállaltak. S most, amikor lányaik közül kottát férjhez adnak olyanok, mint gyermekeik esküvőjén izzó siró-nevető édesanyák.

Nézem a szertartási teremben felhalmozott nászajándékokat. Az otthon ajándékozta pompás „staffirung”, az anyák kü-

lönféle hasznos és kedves külön ajándékai, edények, evőeszközök, porcellánok, dísz tárgyak és sok-sok minden, ami két most együtt elinduló pár otthonának alapjai. — Nézem az ajándékozók neveit; pesti és budai zsidó asszonyok, pesti és budai zsidó anyák...

Néhány szót ejtek a Szenes Anikó-otthon nagyszerű asszonyaival, a mindenben előjáró Weisz Rudolfnéval, Vértes Sándornéval, Bitó Tibornéval és a többi nemeslelkűvel, akik vállalták mindazt, amit csak zsidó anyák tudnak vállalni és egyiknek sincs több mondanivalója, mint:

— Kérem, ennek így kell lenni...

S zeng Sirota főkantor hangja, fohász száll szerle, ráhull a szívekre és dr. Görög Frigyes hitvesével szülőkét helyettesítő chüpe alá vezetik a fiatalokat és tanuivá lesznek annak a magasztos pillanatnak, amikor innen együtt indulnak el az új életbe.

A szertartást végző dr. Benoschowszky Imre főrabbi pedig tudtul adja, hogy Krausz Kató és Novák Miklós, valamint Fein Emmi és Eggeth Andor örök frigyet kötöttek...

A szemek könnyesen és mosolygósan csillannak.

S nézem a két menyasszonyt. Csodálkál életben maradt zsidó lányok.

Csipkés ruhájuk ujján átkélik a borzalmas auschwitzzi szám.

A zsidó örömben ott remeg a fájdalom.

De a fohász hangja magasabbra, szélesebbre, mindent behorítóvá terül, hozsannává válik és azok, akik ezen a napragyogta délutánon megölt szülők gyermekeinek új életbe indításának tanuivá lettek, legbelől érezték, hogy az Isten oda figyelt.

JAK SÁNDOR

Változás a rádió izr. vallásos félórájában

Tekintettel a Ros Hasana ünnepe a rádió kéthetenkénti izr. vallásos félórák rendjében változás állott be. Szeptember 9-én, az Orthodox Iroda rendezésében Peneth Izsák főrabbi tartott hit szónoklatot, Fisch főkantor énekelt a Kazinczy-utcai templom énekkarával a főünnepi imából. — A legközelebbi izr. vallásos félóra kedden, szeptember 23-án, Erev Jom Kippurkor, reggel 7.30-kor lesz. Ez alkalommal dr. Kálmán Ödön főrabbi tart hit szónoklatot. Énekelni fog Abrahamson Manó főkantor, A Kamara Kórus énekel főünnepi dalmokat Fraknoi Károly vezényletével.

**Spanyol,
angol, francia,
orosz
nyelvórák**

BERLITZ

IV., Vörösmarty-tér 2
Telefon: 181-012

KEDVES vendégeinek, jóbarátainak és ismerőseinek „késze vékszino tajvol” kíván Schwarcz Ferenc és neje, mátrafüredi penziós.

KARCÁSUSÁG TITKA:

Ehrenthainé füzőszalonja

Dohány-u. 30. Őszi fűzőkülönlegességei már készülnek.

Uri családnál

keresek külöbejáró utcai szobát, esetleg részbeni ellátással. Ajánlatokat „Jól megfizetem” jelígre a kiadóba kérek.

Orthodox, jólkötött

tűnt azonnali belépésre fel veszünk mindenek van. Moskovits Károly, Laudon-u. 6. II. 3.

NÉGY polgári végzett fiatal leány gyakornoknak felvételt. Lehetőleg gépírással. Nyelvtudás előnyben. Dr. Lauger költésznőkönyvtár, Andrássy-u. 58.

UDULÉS, pihenés, gyógyulás, diéta. Gyermekeküldetés egész éven át a Szabadság-hegyen fekvő Noém panzióban. Elsőrendű orlth. ellátás. Imaház, folyóvízes, fürdőszobás szobák. Cédrus-u. 5/b. Tel.: 16-18-12.

DOLGOZÓ fiatalasszony 5 éves kislányhoz felvenne olyan intelligens, gyermekszemlő hölgyet, aki kettőjük háztartását is vezeti. Választ „Megbízható” jelígre a kiadóba kér.

BUNDA a szabás JÓNAS GYULA
szücsnél csak Thököly-út 8.
ELSŐ EMELETEN (Keletinél)

ÓRÁT, ÉKSZERT
NEUFELDTŐL
csak Rákóczi-út 8/a.

Művészi elremlékek nagy választékban
BOROS JÓZSEF VII. ker., Dob-utca 2. sz.
telefon: 227-668.

Hirek Palesztináról

Az 5703. esztendő küszöbén

Biztató nagy reményeket kellő hírek érkeznek a világ különböző pontjairól. Talán ez lesz az az esztendő, amely meg hozza az évezredek óta remélt megváltást, ha nem is az egész zsidó népnek, de legalább azoknak, akik erőnek-erőjével szettetnek és harcolják ki a maguk számára a megváltást. Talán ez lesz az az esztendő, amikor mindazok, akik vissza akarnak térni az ősi és a sokszor megújított Igéret Földjére, talán ez lesz az az esztendő, amikor a népek nagy közösségébe újra felvételük a zsidó nép és az évszázados sokszor eredménytelen egyéni emancipáció után egy új világ-béke hajnalán a zsidó nép is megkapja végre a demokratikus gondolat fejlődése útján járó emberiségtől a minden népek, még a kis népeknek is kijáró népi-emancipációt. Talán ez lesz az az esztendő, amikor 2000 év után ismét országga lesz a zsidó népnek és éppen ezért ismét becsülete lesz a többi népek szemében.

Az Unescop 11 pontja

Már beszámoltunk arról, hogy az Egyesült Nemzetek Ténymegállapító Bizottsága elkészítette jelentését és javaslatát a Palesztina-probléma megoldásáról illetően. A napilapok téves jelentésével kapcsolatban ismételt hangsúlyozzuk multikori jelentésünket, hogy az UNO Bizottság az angol mandátum teljes megszűntetését kívánja és — ellentétben a hírek téves értelmezésével — még az átmenetnek aztán két éves időtartam alatt is az angol adminisztrációt az UNO ellenőrzése alá kívánja helyezni az új terv. Az Unescop jelentése a korábbi bizottsági jelentésekkel szemben lényeges újítást jelent. Eddig a legtöbb népszerű kis ország problémáját vagy úgy akarták megoldani, hogy az arab nép többségét véglegesnek tekintve arab államnak minősítették az országot, vagy pedig két-három, illetőleg négy részre osztva azt teljesen életképtelen egységeket terveztek. Mindezek a tervek természetesen csak papíron maradtak meg éppen alkalmatlanságuk és kivitelezhetetlenségük következtében. Az új terv lényege: politikai különállóság, de gazdasági egység.

Módunkban áll közölni részletesen a jelentés 11 pontos javaslatát és megoldási terveit:

1. A palesztinai mandátum megszüntetendő, melyről ez gyakorlatilag lehetséges.

2. Palesztinának önállóság adandó, melyről ez gyakorlatilag lehetséges.

3. A függetlenséget átmeneti időszak előzi meg, ez azonban

csak egész rövid lehet és arra szolgál, hogy mód adódjék a függetlenség előfeltételeinek megteremtésére.

4. Az átmeneti időszak alatt is a Palesztina közigazgatásával megbízott hatóság az Egyesült Nemzeteknek tartozik felelősséggel.

5. Palesztina szent helyeinek mai jellege megőrzendő és a vallási közösségek mai jogai tiszteletben tartandók.

6. Az UNO teljes ülése határozat nélkül hozza az európai zsidóság szenvedő részének problémáit megoldandó nemzetközi szerződésen alapuló megoldás kidolgozásához; ez a probléma felette sürgető, mert mintegy 250.000 olyan zsidó családorokban, akiknek szenvedéseim a legstürgebbekben segíteni kell, akiknek sorát a Palesztina probléma megoldásának keretében kell elintézni.

7. A függetlenség megadásának alapfeltétele, hogy az új állam, vagy új államok felépítése demokratikusan történik képviselői alapon. Az alkotmányban biz osztatnia kell az emberi jogokat és megvédeni a kisebbségek érdekeit.

8. A függetlenség megadásának további feltétele, az Egyesült Nemzetek Szervezete alap okmányának felvétele az új alkotmányba. Ennek alapján államok közötti ellenételt csakis békésen az UNO közbejöttével intézendők el.

9. Alapvető követelményként kell kezdeni az ország népének életfeltétele és fejlődése szempontjából Palesztina gazdasági egységét.

10. Az UNO kérje fel azokat az államokat, amelyek mostanig Palesztinában különleges előjogokkal és sérthetlenséget biztosító előnyökkel rendelkeztek, hogy ezekről az új rendezés után önként mondjanak le.

11. Forduljon a Teljes Ülés Palesztina lakóihoz felhívással, hogy azok működjenek minden tekintetben együtt az Egyesült Nemzetekkel a probléma felfeltett megoldásában és a rend biztosítása érdekében különösen tartózkodjanak erőszakos cselekmények elkövetésétől.

Fenti javaslat a 11 tagból álló Unescop Bizottság hét tagjának javaslat. Amerikában megbízottja tartózkodott a szavazástól. India, Irán és Jugoszlávia megbízottja pedig csatlakozva a többség általános elvi határozatahoz (pl. a mandátum megszüntetése), azt kívánja a megoldási részben, hogy Palesztinában a zsidó és arab részekből federáción alapuló egységes állam létesüljön. Az átmeneti időszakot három évre tervezi a kisebbségi javaslat, amely idő alatt az Egyesült Nemzetek által létesített külön szerv gondoskodik a függetlenség megteremtésének előfeltételeiről és a közigazgatás ellátásáról. A 150 oldalas Unescop jelentés meg-

oldéki tervezeteket összegyűjtő részben

a többség javaslata,

hogy Palesztinában politikailag független zsidó és arab államot létesítsenek. Jeruzsálem az UNO fennhatósága alatt álljon és ne tartozzék egyik államhoz sem. A terv átmeneti időszakra 1947. szeptember 1-vel kezdődő két évet jelöl meg, amely időtartam alatt az UNO lemondott alatt álló Nagy-Britannia kezébe elő a két állam felállításának előfeltételeit. Ezalatt az idő alatt a Jewish Agency fennhatósága alatt 150.000 zsidót kell beengedni a felállandó zsidó állam területére. Amennyiben az átmeneti időszak tovább tart, úgy az évi bevándorlási kvóta 60 ezer. A zsidó állam felállítását után annak kormányu szabályozza az ország gazdasági befogadóképességétől függően a további bevándorlást. Az új terv szerint a zsidó államhoz tartoznak Palesztina 26.000 km²-nyi területéből 16.000 km², amelynek egy jelentős része még pusztaság (a Negev egy része). A Piel jelentés 5000 km²-es és a Morrison-terv 3500 km²-es felosztási javaslatával szemben az új javaslat zsidó szempontból lényeges haladást jelent. A terv szerint a demokratikus alapokra helyezett és népképviselői alapon megválasztott új kormányok első feladata, a gazdasági együttműködést biztosító szerződés megkötése. Csak ennek megtörténte után kapnak meg az új államok a végleges függetlenség elismerését az UNO szervezettől.

Az átmeneti időszak alatt a tervezett zsidó állam területén felüggesztendő az eddig érvényben lévő fölvásárlási korlátozások.

A bizottsági jelentés terve szerint a zsidó államhoz tartozna Nyugat-Galilea, a Jezreel völgye, a partmenti sáv, a Beerszá környéki vidék és a Negev jelentős része. A javaslat egyik leggyengébb pontja, hogy a felosztási terv szerint is a zsidó részben mintegy 400.000 arab marad. Az arab államában csupán tízezer zsidó lakna, igaz ugyan, hogy ez mintegy 100 kilobucot is jelent.

A zsidó álláspont

Zürichből érkező jelentések szerint a Cionista Világszervezet Actions Comité-je izgalmas ütés után tárgyalási alapként elfogadta az UNO Bizottság javaslatát. A Klat, Mapaj és Mizrahi koalíció, amely a cionista szavazatok kétharmad részét jelenti az UNO Bizottság jelentését azért fogadta el, mert az a lényegét illetően nem sokban különbözik a Jewish Agencynek egy évvel ez-

előtti az angol kormányhoz eljuttatott javaslatától. Abban ugyanis a Jewish Agency azt javasolta, hogy Palesztinában „területileg elképes zsidó államot állítsanak fel”, amely azután szövetségre lépne a környező arab államokkal. Természetesen a részleteket illetően még sok változtatnivaló van az UNO javaslatán. Az erre vonatkozó zsidó álláspontot megjelölően jelzi Golda Meyer-szonak a Jewish Agency jeruzsálemi része „külgymintster-nőjének” jeruzsálemi nyilatkozata. „A Jewish Agency sajnálatos ugyan, de elfogadja a felosztás gondolatát, de a zsidóság soha nem egyezhetik bele abba, hogy Jeruzsálemet független városnak minősítsék. Nem a szent helyek őrzését akarjuk mindenáron megszerezni, hanem az új városra van szükségünk, amely szinte teljes egészében zsidó. Galileának az araboknak ítélt részéről sem mondhatunk le, mert így a zsidó állam teljesen hegyvidék nélkül maradna. Stratégiai és egészségvédelem egyképpen megköveteli, hogy ennek a területnek legalább egy része még a zsidó államhoz tartozzék. Egyáltalában nincs szükségünk Jaffára, amely teljes egészében arab város, de nem mondhatunk le a Galileáról... Ha a Jewish Agency tárgyalási alapul el is fogadja a többségi javaslatot, a kisebbség federációs tervét sohasem ismerheti el. Egy federációs kormány a zsidókat állandóan kisebbségi helyzetre kényszerítené és az új állam gyakorlatilag csak az arabok által vezetett ország lenne.”

Az angol álláspont amin az az angol sajtóból megállapítható, nagy általánosságban elfogadhatónak találja az Unescop jelentését. A Teljes Ülés keretében Anglia valószínűleg csak olyan változtatásokat fog kérni — és nagy valószínűség szerint keresztülvinni, — amelyek lehetőséget adnak az átmeneti időszak és a katonai megszállás meghosszabbítására. Amerika és az amerikai államok hozzájárulása Abba Hillel Silver szerint biztosítottak látszik. Amennyiben az angolok az új megoldást a maguk részéről elfogadják, nem kétséges, hogy megakadályozzák azokat az eszközöket, amelyekkel az ortodox arab ellenállást szító Mufitt leserelhetik. Hízen közismert, hogy az eddigi arab ellenállás jelentős mértékben az angol kormány politikai irányítása alatt állott.

(GELLÉRT)

MAGÁNYOS ur keres igazi urinót házfelügyelőnek, kit családtagok tekintene. Megbeszélés délelőtti 8—10-ig, VI. ker., Teréz-körút 27. III. 23.

SIRKÓ PFEIFER és HESZKI
Somogyi Béla-út 3/c.

Megnyílik az óbudai zsinagóga

Előző hónap utolsó napjaiban az ünnepvárás szent izgama és az ünnepfogadás áhítatos hangulata uralkodik a zsidó templomok környékén. Szorgos kezek takarítják és tisztogatják a szentélyeket, hogy méltó keretben fogadják be a lelki meglisztulásra vágyó ájtatos hívők seregét.

A háboru pusztító vihára után a magyar zsidóság legértékesebb közösségében fokozott izgalmunkat várják a zsidó testvérek a nagy napok - közeledtét. Az óbudai zsidóság lelkesége, a Lajos-utcai évszázados zsinagóga restaurálása megindult és a helyreállítási munkálatok során odáig jutott, hogy a helyszínt Ros-Hasonó előszíni felavatására készen várja az ünnepi hívőket.

A klasszikus építőművészet e nagyszerű alkotása, még a régi viharverő kőfalakban is megőrzött, mint egy évszázad előtti virágzó hitközség áldozatkésziséget és szerkesztő erővel táplálja a lelki utódokat nagy és komoly előtérőzésekre.

Ilyen komoly előtérőzés volt a lelkes vezetőség részéről, hogy a magyar zsidóság egyetlen műemléktemplomát, amely 198 év diadalmas, multját hordozza, nem engedte, hogy a pusztulás és az enyészet mártólakává váljék. A felszabadult óbudai zsidóság még jóformán fél szem ocsudott a szörnyű tragédiából, amely előtérőzett lefejtte és lekének minden rozálásával máris a Templom felé fordult. Előmozgott a jeladás: Az idén már megnyílnak a kapuk a hívők előtt és ünnepélyes körmenetben vonulnak be a szent telerecsék a templomba, hogy elfoglalják régi helyüket a hitlönös kegy folytán aránylag eléggé éppen magadt frigszokrényben.

A templom külső architektúrája, a határozatos monumentális felhívásokkal még igen szomorú látványt mutat, ugyyszintén a templom belső kupolás mező az emeleti karzatokkal együtt a helyreállítási folyamatára várnak még, de megszólatbat már a pap igéje a szószékéről és a régi szent falak közötti főszárnyaltnak már az ünnepi folászok az Egke Urához.

Óbuda zsidósága boldog várakozással lépi át megnyílni kőszülő templomának küszöbét és hű reménykedéssel bízik az ősi templom mieőbbi teljes főépitésében.

Vándor Andor

EGYSZEMÉLYES szolgálaton kősző háztartásom vezetésére jól főző, nyakabíró nő keresek. Kun lakorendű. Bőkezűsége Lutheru 5.

ELHUNYT hozzájárulójáról életmű portréit fest jőneví festőművész, Feréz-kőrut 22. III. 16.

Zsidók, akik ellenálltak és partizánként harcoltak

Még ez év végén megjelenik alighanem Sós Endre, az ismer publicista, *Népgyilkosság* című nagy könyve, amely összefoglalása lesz mindannak, ami a fasizmus korszakában az európai zsidókkal történt. A könyv megírása természetesen hatalmas előtanulmányokat igényel. Könyvek, brosrák, újságok tömegét kell átolvasnia Sós Endrnek, kit különösen a zsidó ellenállási mozgalmak története foglalkoztat.

— Rendkívül érdekes részletek kerültek napvilágra — mondotta Sós Endre — a keleti zsidóság ellenállási akciójáról és partizán tevékenységéről a nürnbergi per során. A washingtoni külügyminisztérium és hadügy minisztérium *Nazi Conspiracy and Aggression* című 8 kötetre tervezett műben megkezdte a nürnbergi dokumentumok nyilvánosságához valóát. A 8 kötetből 6 már napvilágot is látott. Ezekben sok feljegyzést találunk a galiciai, lettországi és litvániai zsidók ellenállási küzdőhátról. Eddig csak a varsói zsidók hősi küzdőhátról kaphattak meg teljes megvilágítást a közvélemény. Most újabb és újabb adatok bizonyítják, hogy az európai zsidóknak másutt is voltak olyan csoportjai, amelyeket nem lehetett egyszerűen a vágóhídra hajtani.

— A lwovi zsidók fegyvereket vásároltak az olasz katonáktól.

És fegyveresen csatlakoztak 20—80-as csapatokban a partizánokhoz. A nürnbergi per során az SS-jegyzőkönyvek egész sorát olvasták fel, amelyek szerint: a zsidó partizánok sok SS legényt pusztítottak el... Stahlecker SS-brigádparancsnok, amikor beszámolt a zsidók kivégzésére szervezett lettországi és litvániai különleges A-csoportokról, jelentette feletteseinek, hogy Kovno környékén a felfegyverzett zsidók mindenütt ellenállást fejenek ki, együttműködve a szovjet partizánokkal... Lettországon mindennapos volt a zsidó ellenállók támadása a német megszállók parancsnokságai ellen. Zsidó partizánok felgyújtották több helyen a villanytelepeket, amelyek földig égtek.

— Nagyszerűen viselkedett Szloma Gol vezetése alatt egy zsidó csapat, amelyet régebben meggyilkolt zsidók hirtőlnak eltemelésére akartak felhasználni Vilna környékén. 76 zsidó férfi közül 43 éjszaka megszökött az SS legények gyűjtőhátról. Pusztá kezükkel áldagat ástak, kijutottak az erdőbe megkeresők, a partizánokat és ettől kezdve féltelmes küzdelmet folytattak a németek ellen. Szloma Gol a nürnbergi perben ki is hallgatták. Hősi küzdelmet folytató csapatáról érdekes fejezetet akarok írni a *Népgyilkosság*-ban, amelyen minden szabad időmben dolgozom.

H I R E K

Az Uj Élet legközelebbi megjelenési ideje

A közbeeső Ros Hasonó kétős ünnepnapja miatt az Uj Élet legközelebbi megjelenésének, illetve terjesztésének napja: szeptember 18, csütörtök.

A következő héten Jom Kippur ünnepnapját megelőző napon, szeptember 23-án, kedden kerül terjesztésre az Uj Élet.

Hirdetőkink a Ros Hasonó utáni száma legkésőbb szeptember 17-én szerdán délig, a Jom Kippur-i száma pedig legkésőbb szeptember 22-én hétfőn délig adhatják fel hirdetéseiket.

— Beszámoló a sccisbergi kongresszusról. Dr. Herschkovits Fábán rabbi csütörtökön, szeptember 11-én este 7 órakor a Pesti Izr. Hitközség dísztermében (VII., Sip-u. 12. IL 33.) beszámoló előadást tart a sccisbergi kongresszusról.

— A Pesti Izr. Hitközség Rumbach-utcai konzervatív főtemplomát, mely a háboru és az üldöztetés szomorú időszakában súlyos sérüléseket szenvedett, a hitközség és az áldozatos hívek, élükön a templom hitbuzgó előjáról, közös odaadó készsége alapos restaurálási munkával teljesen helyrehozott. Az istentiszteletet, mely a hónapokig tartó munkálatok ideje alatt a templomban szünetelt, az udvarban lévő kismaházban végezték. Az immár teljesen helyreállított és eredeti, európaszerűe elismert ritka szép mőstílusában művészi tökélytel felújított templomot e hó 12-én a péntek esti istentisztelet keretében adják át ismét szent rendeltetésének, ünnepélyes avatással, melyet dr. Fischer Benjámin főrabbi végez. Istentisztelet kezdete 7 órakor.

— A Budai Izraelita Hitközség a Szabadsághegyen az ottani hitkésztvének részére a „Lomnic” szállóban főünnepi istentiszteletet rendez. Helybiztosítás szeptember 14-ig. (szombat kivételével) a helyszínen.

— Szefer Tóra avatás a Rumbach Sebastyén-utcai templomban. Hegedűs Ernő előjáró és neje Szefer Tórád adományozott a Rumbach Sebastyén-utcai templom részére, amelyet az ujjannan renovált templomban szeptember 13-án, szombaton d. e. 10 órakor avatnak fel. Az ünnepségre az adományozók barátait és ismerőseiket ezuton hívják meg.

ÖRÖK ÜLES-TÉRI és női eladó. Dohány-u. templomba. Tel. 423-376.

PALESZTINÁBAN iskolázott fiatalasszony héber, angol órákat ad. Neumann, Csengőrit-utca 3.

Izgalmas közgyűlés Budán

A Budai Izraelita Hitközség rendkívüli közgyűlést nagy izgalom előzte meg. Ez érthető is volt, hiszen az előjáróság három tagjának elmozdítása szerepelt a napirenden. Dr. Heller Imre alelnök, dr. Baracs Amália és dr. Rieger Imre előjárók ugyanis vonakodtak dr. Csobádi Samu elnökkel együtt lemondani.

Pap Lajos indítványozta írásban, hogy a közgyűlés mondassa le a három előjárósági tagot. Sós Endre nagyobb beszédben világított rá a budai előjáróság munkaképtelenségének okaira és Baracs Károly, valamint Heller Bernát demokratikus és kulturális szellemének érvényesülését sürgette. Dr. Csobádi Samu elnök — a közgyűlés sok tagjának hangos tiltakozása közben — megvonta a szót Sós Endrétől, mire Sós Endre bejelentette, hogy nem hajlandó tovább asszisztálni az antidemokratikus aktusokhoz és nem

vállal semmiféle tisztséget. Breszlauer László is helytelenítette az elnök eljárását és a közgyűlés elhalasztását kérte. A többség megszavazta a három előjárósági tag elmozdítását és új előjáróságot választott. Szekeky Dezső alelnök a közgyűlés színe előtt bejelentette, hogy tisztségéről végérvényesen lemond.

HÁZVEZETŐNÖ, perfekt főzőnő nagy gyakorlattal ajánlkozik. Dohány-utca 59-60., telef. 13.

ORVOSCSALÁD elvállal leánykát gondozásra. Dr. Kohn, Budapest, Nagyatádi Szabó-u. 42. Tel.: 225-283.

TISZTVISELŐNÖ, rendes butorozott szobát keres a VII. kerület beltörletén. „Agynejjal van” jellegre a kiadása

ORVOSI RENDELŐ vidéki nagyobb városban, elsőrendű praxissal, haláleset miatt átadó. „Egyedülálló orvosnak jó praxis” jellegre a kiadóba.

SIRKÓ LÓWY-nél BUDÁN

II. Ró-utca 79 Ganz utcai vill. megállónál.) Leszállított árak!

Műsoros bajtársi találkozó

A Munkaszolgálatosok Országos Antifasiszta Szövetsége az eddig Nagy-Budapest területére hazatért hadifogoly bajtársakat nagy műsoros bajtársi találkozásán vendégelte meg augusztus hó 27-én a Fővárosi Pavillonban. Az esős idő ellenére 1200 érdeklődő jelent meg, akik nagy szeretettel vették körül a 400 hadifogoly vendéget. A volt munkaszolgálatos hadifoglyok jó élvágygal fogyasztották el a számukra készített uzsonnát és az igen nívós szórakoztató műsor meghallgatása után beszámoltak a lágerük életéről. A Munkaszolgálatosok Szövetsége célkitűzéseit Kallós Imre, Pór Dezső, Halász György és Kádár László ismertették. Dr. Dávid Ferenc tolmácsok a hazatért Musz hadifoglyok köszönetét és rámutatott arra a feladatra, amely a demokrácia megerősítésében a Szövetség célkitűzéseinek megvalósításában a haladó szellemű hadifoglyokra vár. Ernst Tibor a demokráciának örök összefogására és a munkáspártok támogatására hívta fel a megjelenőket és halálát fejezte ki az orosz dolgozók és a hadifoglyok nagy barátja Rákosi Mátyás iránt.

— **Aranykezesem.** Bruck Sándor, a Bruck Sándor és Pálfalvi textilnagykereskedő cég belmagja és neje sz. Szász Róza, f. hó 13-án ünneplik házasságuk 50. évfordulóját. M. k. é. h.

— **Kodály Zoltán és Ernster Dezső az OMIKE hangversenyén.** Az OMIKE vasárnap délelőtt a Zeneakadémián mártír művészeinek emlékműve javára hangversenyt rendez, melyet a rádió is közvetít. A hangversenyen Kodály Zoltán beszédében emlékezik meg az üldözöttség idején a Goldmark-teremben tartott OMIKE előadásokról. Ernster Dezső, a Metropolitan Opera művésze, dalokat és áriákat ad elő; közreműködnek Gödny Károly, Schneider Hédi, Fraknói Károly, Mura Péter, Radnai-Rothfeld Gábor, Dénes Vera. Bevezetőt mond Bodrogh Pál.

— **Házasság.** Elbogen Adél Hajdunánás, Sonnenschein Fülöp Bonyhád, szeptember hó 12-én d. u. 3 órakor tartják esküvőjüket Hajdunánáson. M. k. é. h.

— **A Kereszt Aut. Orti. Izs. Hittársaság és Személyzet előjárása a deportálásban és a munkaszolgálat idején elpusztult hittestvérei emlékére** szeptember 21-én gyászünnepeket rendez, amikor felavatja a mártírok emlékművét. A gyászünnepek délelőtt 11 órakor kezdődik a zsidó templomban, majd d. u. 1/4 órakor a zsidó temetőben folytatódik.

— **Eljegyzés.** Berger Zoltán Biharkeresztes, eljegyezte Bráver Lenkét Balatonboglár — Budapest.

Az 1944. és 1945. év vértanúiról való megemlékezés időpontjai

Az Országos Iroda Beth Din-je közlemények:

Elhalálozás 1944. évben

1944 szept. 15,	(Elul 27.)
1944 . 16,	(. 28.)
1944 . 17,	(. 29.)
1944 . 18,	(Tiszi 1.)
1944 . 19,	(. 2.)
1944 . 20,	(. 3.)
1944 . 21,	(. 4.)

Járvzeit 1947-ben

péntek szept. 12,	
szombat . 13,	
vasárnap . 14,	
hétfő . 15,	
kedd . 16,	
szerda . 17,	
csütörtök . 18,	

Akik csak azt tudják, hogy hozzátartozójuk 1944 augusztus 20. és szeptember 17. között halt meg, azok ez évben szeptember 14-én (Elul hó utolsó napján) tartják az évfordulót.

Vincelberg Magda Hajdunád és Strassmann Mihály Beretijóni jégvesek.

— Az Ahavéa Reim egyesület napjának megemlékezéséről hírt adtunk már előző számunkban. Kiegészítésként most közöljük, hogy a napot követő a déli szomszédok möhözökö, akiket körül az amerikai zsidóság intézményeinek, melyek dr. Hecsi Ferenc, a pesti izr. hitközség Amerikában tartózkodó főnöke, a napot követőre, Keszter, temető és a halálra ítéltéket költő módon ismerkedést kezd a napot hitközség szertartásairól és ünnepeiről, amik dr. Neményi Ernő felkutatásában adták közre. Az egyesület kért munkások, akik a napot követőre, akik be az nek elkészített a 2008. az. postakártyákra és csékszámlára.

— **Adomány.** Dr. Reisz Sándor ügyvéd egy szidny v. ügyfele megbízásából 100 forintot küldött be szerkesztőségünkbe azzal, hogy abban az Ahavá Reim, a Mihály, a Zsolt és a Szimón Gyermektelep Egyesület 25-25 forinttal részesedjenek. Az összeget rendelkezési helyre juttatuk.

— **Üzenet.** Iródnak. A szerző közölni a szíves elismerést. A szobaforgó telefonszám: 296-055.

FELESÉGÜL veszem, ki egyedülálló özvegy, 41 éves, érettségizett kirakattrendezőnek házasságos oltást nyújt, esetleg benedeknek üzletbe. Leveleket „Érdemes válaszolni” jellegre a kiadóba.

BENŐSÜLNE, lehetőleg vidékre, 42 éves, komoly, kulturált otthonra vágó férfi. Egyedülmaradt, nem magas leány vagy asszony élettársat keresek. Leveleket „Hozomány elvétel” jellegre a kiadóba kérék.

FÉRJHEZMENNE 26 éves, csinosnak mondott szolig urileány, önálló iparoshoz, vagy kereskedőhöz. Hozomány 10 000 forint, bulor, kelengye. „Befogadás 40-ig” jellegre a kiadóba.

IPAROSOK! Munkaszolgálatos 31 éves özvegye üzennel, házasság felbontása után jöhet iparoshoz. „Mindketten dolgozunk egymásért” jellegre a kiadóba.

FOBÁLETI lakással és ingatlanokkal rendelkező asszony urileány

férjhezmenne

egyszerűen bíró korrekciójához 40-50-ig, gyermek nem akadály. „Hétfő házaság” jellegre a kiadóba.

CSINOS, intelligens urinő 1200 Ft fizetéssel, nyugdíjas, állásban, berendezett lakással férjhezmenne intelligens, jókereső urhoz. „50-55-ig” jellegre a kiadóba.

CSINOS, intelligens unokahúmat 40-45 év körüli urhoz.

férjhezadnám, ki a varrógép szakmában jártas. Bevezetett jólmenő üzletüzemmel bír. Levélbeli megkeresést ír-u. a I. Telhel Lajos.

CSINOSNAK mondott, 36 éves nő **férjhezmenne**

lakással és kis halállal. Lehel vidéki is. „Ujér” jellegre a kiadóba.

KERESZEM 30 év körüli, magas, szép, és szociológus-művészeti ismereteket, aki 22 éves urileány megismerkedne

házaság céljából. Délamerikai kivándorlás biztosa. Válaszolok „Köszönök” Délamerikába” jellegre a lap kiadóhivatkozása kérék.

28 éves özvegy asszony

férjhezmenne iparos vagy kereskedőhöz lakással és hozománnyal. „Vidéki is 40-ig” jellegre a kiadóba.

Jó állásban lévő

musz. özvegy, üzleti képzésű, házasság céljából intelligens iparossal megismerkedne 35-42-ig. „Elena” jellegre a kiadóba.

Megnősülne

35 éves, agilis, kereskedelmi képességekkel foglalkozó nő. Részletes választ kér „Véletlen” jellegre a kiadóba.

FESTÉKNAGYKERESKEDÉS. SEL rendelkező, egyedülmaradt, magányos urinő keresi teljes szakértelmével rendelkező, kifogástalan uriember ismerettségét házasság céljából, 45-52 évig. „Megértés 600” jellegre a kiadóba.

SZÉP, intelligens, negyvenes, gyermektelen muszos özvegye **férjhezmenne**

intelligens uriemberhez, aki büszke, szolid feleséget keres és akinél a rendes ember az érték. „Kékmadár” jellegre a kiadóba.

48 éves vasuti főtisztviselő

magáhozillő házastársat keres. Bizalommal közvetlenül megírt leveleket „Befogadásra vágyom 1930” jellegre a kiadóba.

KÖZÉPKORU divatárú vagy rokonszabványbeli kereskedővel **társulna**

esetleg házasságot kéne hasonló urinő. „Üzlettem van” jellegre a kiadóba.

Csinos dolgozó

özvegyasszony, 2 szobás lakással férjhezmenne 45-52 ig jóérzésű dolgozó férfinak. „Egy klassz van” 12” jellegre a kiadóba.

44 ÉVES nagykereskedő, 52-ig kereskedő vagy jobb iparos **élettársat**

keres. „Üzletet kívánásgra likvidálnám” jellegre a kiadóba.

ÜZENET rendelkező csinos asszony házasság céljából keresi jómegjelenésű, magas, jól szocializált, abszolút korrekt uriember ismerettségét. 43-tól 50-ig. „Gyermekek nem akadály” 36” jellegre a kiadóba.

INTELLIGENS, keresetlél bíró 31 éves, állásban lévő urileány

élettársat keres

Leveleket „Saját lakásom van” jellegre a kiadóba.

Férjhezadnám

hugomat jólmenő csemegéztetel egész, 15-20 ezerrel rendelkező 40 körüli szakmabelihez. „Egyedül maradni” jellegre a kiadóba.

FÉRJHEZMENNE vidéki, csinosnak mondott, magas, musz. özvegy, ingatlanokkal rendelkezik, minden információt kibíró urhoz, 38-44 ig. Teljes című levelet kérünk „Tökéletes” jellegre a kiadóba

39 ÉVES, vidéki, szombatartó, önálló iparos, műhellyel, üzlettel, hozzáillő szolid, házias leány ismerettségét keresi házasság céljából, némi hozománnyal. „Dunántúl 39” jellegre a kiadóba.

FÉRJHEZADNÁM 30 éves, csinos, szolid, házias hugomat, lehetőleg vidéki iparos vagy kereskedőhöz, 10 ezer hozománnyal. „Szóid 30” jellegre a kiadóba.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára